

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ - ΑΝΝΑΣ Α. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

**«Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΟΠ - ΠΓΕ).
Το νομοθετικό πλαίσιο και τα Οφέλη που συνεπάγεται
η κατοχύρωσή τους»**

Επιβλέπων Καθηγητής: Παναγιώτης Λιαργκόβας

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
Faculty of Social and International Sciences
Department of Political Science and International Relations

MASTER PROGRAM
in «GOVERNANCE and PUBLIC POLICIES»

DISSERTATION

of ANASTASIA - ANNA A. SPILIOPOULOU

**«Products of Protected Designation of Origin &
Protected Geographical Indication (PDO - PGI) -
The legislative framework and the Benefits
of their registration»**

Supervisor: Panagiotis Liargovas

CORINTH, GREECE, APRIL 2023

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δηλώνω ότι:

1. Η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Η δηλούσα

Αναστασία - Άννα Α. Σπηλιοπούλου

Στη μνήμη του πατέρα μου

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές» του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Παναγιώτη Λιαργκόβα. Θα ήθελα, λοιπόν, να ευχαριστήσω θερμά πρωτίστως τον επιβλέποντα Καθηγητή, κ. Παναγιώτη Λιαργκόβα, για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα τόσο ενδιαφέρον αντικείμενο και για τον πολύτιμο χρόνο που αφιέρωσε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ όλους τους Καθηγητές του Τμήματος.

Για την πολύτιμη βοήθειά, τα σχόλια και την εποικοδομητική κριτική του οφείλω να ευχαριστήσω τον κ. Φαίδωνα Δημόπουλο, συνάδελφο Δικηγόρο και Νομικό Σύμβουλο του Οργανισμού «ΕΛΓΟ - ΔΗΜΗΤΡΑ». Ευχαριστίες, επίσης, θέλω να εκφράσω προς τους συμφοιτητές μου για την άριστη συνύπαρξη και συνεργασία μας κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών μας σπουδών, στους συνεργάτες μου στο χώρο εργασίας για την επαγγελματική συνδρομή και κατανόησή τους κατά το χρόνο που αφιέρωσα στην εκπόνηση της παρούσας, στη Δήμητρα για τις συμβουλές και την εμπύχωσή της, καθώς και σε όλη την οικογένεια μου για την ηθική και όχι μόνο συμπαράστασή τους διαχρονικά και εν προκειμένω.

*«Και στη σπηλιά άμα μπήκαμε, βλέπαμε ό,τι είχε μέσα.
Γεμάτα τα τυρόβολα κι οι μάντρες στοιβαγμένες
από κασίκια κι απ' αρνιά και χώρια μαντρισμένα, τα πρώιμα
αλλού, τα μέσα αλλού, κι αλλού τα όψιμα ήταν.*

*Και από τυρόγαλα γεμάτα όλα τ' αγγεία του,
σκάφες καρδάρες που άρμεγε μέσα σ' αυτά το γάλα.
Τότε οι συντρόφοι μ' όρκιζαν με πειστικά τους λόγια
λίγο τυρί να πάρουμε και να τραβούμε πίσω.*

(...)

*κάθισε τότες κι άρμεγε γίδες και προβατίνες
και το παιδί της καθεμιάς προσθήλιαζε από κάτω
και το μισό όταν έπηξε τ' άσπρο χιονάτο γάλα,
το σύναζε και το 'βαλε μες τα πλεχτά καλάθια...»¹*

¹ περιγραφή της παρασκευής «φέτας» στην Ομήρου Οδύσσεια, Ραψωδία Ι, στίχοι 218-250, μτφρ. Ζ. Σιδέρη, ΟΕΔΒ 1965. Στο χωρίο γίνεται ειδική αναφορά στις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα του ΔΕΚ στις υποθέσεις C- 465/02 & C- 466/02, Πρόταση 174

Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΟΠ - ΠΓΕ).

Το νομοθετικό πλαίσιο και τα Οφέλη που συνεπάγεται η κατοχύρωσή τους.

Σημαντικοί Όροι: Γεωγραφικές Ενδείξεις, Ονομασία Προέλευσης, ΠΟΠ/ΠΓΕ, Διανοητική Ιδιοκτησία, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Αγροτρόφιμα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι *Γεωγραφικές Ενδείξεις* και οι *Ονομασίες Προέλευσης* αποτελούν συλλογικά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας των παραγωγών αγροτροφίμων και ποτών, των οποίων η φήμη ή οι ιδιότητες απορρέουν από τη στενή τους σχέση με τον τόπο παραγωγής τους. Διαχρονικά έχουν αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής ρύθμισης, που στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον απαιτεί σύγκλιση και συμφωνία μεταξύ των κρατών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η προστασία των ΓΕ και να αξιοποιηθεί η δυναμική οφέλους που περικλείουν. Προσδίδουν διάκριση και υπεραξία στα προϊόντα που χαρακτηρίζουν και συνδέονται με παραμέτρους που αφορούν την οικονομία, την προστασία των καταναλωτών και το περιβάλλον. Έναυσμα για την παρούσα εργασία απετέλεσε το έντονο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν διεπιστημονικά για το δίκαιο, την οικονομία και την γεωργική ανάπτυξη. Επιχειρείται κατ' αρχάς η αποσαφήνιση των όρων που σχετίζονται με τις ΓΕ και εν συνεχεία η επισκόπηση της νομοθεσίας, εθνικής, κοινοτικής και διεθνούς, που τις διέπει, αλλά και του πολλαπλού οφέλους που συνεπάγονται. Στόχος είναι να αναδειχθεί εν τέλει το κατά πόσο υπό το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο, επιτυγχάνεται η προστασία των ΓΕ και ο θετικός αντίκτυπός τους στους παραγωγούς, τους καταναλωτές και το κοινωνικό σύνολο. Στην προσπάθεια αυτή αξιοποιήθηκε βιβλιογραφία και αρθρογραφία, ελληνική και ξενόγλωσση, καθώς και συναφείς έρευνες και μελέτες περιπτώσεων.

Products of Protected Designation of Origin & Protected Geographical Indication (PDO - PGI) - The legislative framework and the Benefits of their registration.

Keywords: *Geographical Indications, Designation of Origin, PDO/PGI, Intellectual Property, Industrial property, Agri-foods*

ABSTRACT

Geographical Indications and Designations of Origin are collective intellectual property rights of producers of agri-food and drink products whose reputation or qualities derive from their close link to the place of production. Over the years they have been the subject of legislation which, in today's globalised environment, requires convergence and agreement between States in order to enable the protection of GIs and the exploitation of their potential benefits. They give distinction and added value to the products they characterize and are linked to economic, consumer protection and environmental parameters. The impetus for this work was the strong interdisciplinary interest in law, economics and agricultural development. An attempt is made first to clarify the terms related to GIs and then to review the legislation, national, european and international, that governs them and the multiple benefits they entail. The ultimate aim is to show whether the protection of GIs and their positive impact on producers, consumers and society as a whole is being achieved under this legislative framework. In this effort, bibliography and publications, both in Greek and foreign languages, as well as relevant researches and case studies were used.

Συντομογραφίες:

ΓΕ	Γεωγραφική Ένδειξη
ΔΔΙ	Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.Γ.Ο.	Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός
ΕΠΠ	Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΟΠ	Ονομασία Προελεύσεως
Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.	Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων
ΠΓΕ	Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη
ΠΟΠ	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης
ΠΟΔΙ	Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΑΟС	Appellation d' Origine Contrôlée
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
EUIPO	European Union Intellectual Property Office
GI	Geographical Indication
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PDO	Protected Designation of Origin
PGI	Protected Geographical Indication
TSG	Traditional Speciality Guaranteed
TRIPs	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
WIPO	World Intellectual Property Organisation
WTO	World Trade Organisation

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Περίληψη

Abstract

Συντομογραφίες

Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο θεσμός των Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και των Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων (Π.Γ.Ε.)	
1.1. Ιστορική Αναδρομή	4
1.2. Ορισμοί εννοιών & Λογότυπα συστημάτων ποιότητας της ΕΕ	6
1.3. Διάκριση «Γεωγραφικής Ένδειξης» και «Ονομασίας Προέλευσης» και διαφοροποίησή τους προς το Εμπορικό Σήμα	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το νομοθετικό πλαίσιο για τις ονομασίες προέλευσης και τις γεωγραφικές ενδείξεις	
2.1. Σε διεθνές επίπεδο	14
2.2. Σε επίπεδο Ε.Ε.	
2.2.1. Οι Εφαρμοστέοι Κανονισμοί	18
2.2.2. Η διαδικασία της καταχώρισης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.	22
2.3. Σε επίπεδο Ελλάδος	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Τα οφέλη της κατοχύρωσης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε. - Μελέτη περιπτώσεων	
3.1. Η παρεχόμενη προστασία και τα μητρώα προϊόντων	30
3.2. Τα οφέλη της κατοχύρωσης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.	34
3.3. Μελέτη περιπτώσεων	
3.3.1. Η Φέτα	44
3.3.2. Η Μαστίχα Χίου	48
3.3.3. Parmigiano Reggiano	51
Συμπεράσματα	54
Βιβλιογραφία / Πηγές	59

Εισαγωγή:

Είναι κοινός τόπος ότι η περιοχή προέλευσης ή παραγωγής των προϊόντων και ιδίως αυτών που συνδέονται με τη γη, δύναται να τους προσδώσει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τα ταυτοποιούν και τα διαφοροποιούν από άλλα αντίστοιχα. Οι γεωγραφικές ενδείξεις (ΓΕ) επιτελούν αυτό ακριβώς το σκοπό της επισήμανσης του ιδιαίτερου δεσμού τροφίμων, αγροτικών προϊόντων, οίνων και ποτών με τον τόπο και τη μέθοδο παραγωγής τους. Η φέτα, το χαλούμι, το ούζο, το Parmigiano Reggiano, το Grana Padano αποτελούν μερικά εμβληματικά τέτοια προϊόντα που έχουν ταυτιστεί με τον τόπο προέλευσής τους. Ταυτόχρονα, όμως, υπό την ευρεία έννοια των ΓΕ αντιμετωπίζονται και τεχνικές παρασκευής ή συνταγές που επίσης έχουν ιδιότυπο χαρακτήρα και σύνδεσμο με την γεωγραφική καταγωγή τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Pizza Napolitana και του Irish Whisky.

Οι ΓΕ αποτελούν προϊόντα διανοητικής ιδιοκτησίας και δη του κλάδου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αλλά παρότι επιτελούν παραπλήσια λειτουργία, διαφοροποιούνται από τα εμπορικά σήματα, καθότι αναφέρονται μόνον σε αγροτικά προϊόντα, τρόφιμα, οίνους, αλκοολούχα ποτά και αρωματισμένους οίνους και όχι σε αγαθά εν γένει. Δεν παρέχουν δε αποκλειστικό δικαίωμα και δεν μπορούν να μονοπωληθούν, αλλά αποτελούν συλλογικό δικαίωμα των κατοίκων μιας περιοχής που ασχολούνται με την παραγωγή του χαρακτηριζόμενου αγαθού. Διακρίνονται κυρίως σε σημάσεις «*Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ)*» και «*Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ)*» ανάλογα με το βαθμό έντασης του δεσμού αυτού και την επίδρασή του στα χαρακτηριστικά και τη φήμη των αγαθών, υφίστανται, ωστόσο, και άλλες κατηγορίες τους.

Η σημασία των ΓΕ για την διάκριση και προώθηση των προϊόντων διαπιστώθηκε ήδη από το απώτερο παρελθόν, γεγονός που οδήγησε διαχρονικά τους παραγωγούς στο να προβάλουν με διάφορους τρόπους την προέλευση των αγαθών τους ως συγκριτικό πλεονέκτημα. Η πρακτική προήγαγε παράλληλα και τα συμφέροντα των καταναλωτών, καθώς τους παρείχε πληροφόρηση σημαντική για τις αγοραστικές επιλογές τους. Αντίστοιχα, όμως, δεν έλειψαν ποτέ και οι απόπειρες παραπλάνησης, με αποτέλεσμα να διαγνωσθεί από νωρίς η ανάγκη θεσμοθέτησης του πεδίου. Ως είναι επόμενο, οι ΓΕ παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αποτελώντας πολυδικαιϊκό αντικείμενο, έχοντας συνδεθεί με το δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας στο οποίο εντάσσονται, με το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή και το δίκαιο περί αθεμίτου ανταγωνισμού, αλλά και

παράγοντα που δυνητικά μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη για ιδιώτες, την κοινωνία και την οικονομία.

Ενόψει της σημασίας τους, στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο εμπόριο, αναδείχθηκε έτι περαιτέρω το επιβεβλημένο της κοινής ρύθμισης και αντιμετώπισης των ΓΕ, καθώς αυτές συνοδεύουν τα προϊόντα στις εξαγωγές τους, όπου η εγχώρια νομοθεσία και προστασία δεν έχει εφαρμογή. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ θέτει την προστασία αυτή ως εκ των προτεραιοτήτων της τόσο για λόγους προάσπισης των συμφερόντων των παραγωγών, των καταναλωτών και της εν γένει οικονομίας, αλλά και συνδέοντάς τη με την «Κοινή Γεωργική Πολιτική» της (ΚΓΠ)². Ήδη η πολιτική των ΓΕ συμβαδίζει με την στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο πιάτο»³ που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή το 2020 στο πλαίσιο της «Πράσινης Συμφωνίας»⁴. Στις προτάσεις της στρατηγικής συγκαταλέγονται μέτρα για την βιώσιμη γεωργία, την σήμανση των τροφίμων και την αντιμετώπιση της παραπλάνησης στον τομέα της διατροφής. Παράλληλα, μόλις τον Μάρτιο του 2022, η Επιτροπή παρουσίασε την Πρότασή της για την αναθεώρηση των Κανονισμών που ρυθμίζουν το πεδίο των ΓΕ.

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το ζήτημα των ΓΕ, έχοντας ως διττό σκοπό αφενός τη συστηματική καταγραφή της παρεχόμενης προστασίας των ΓΕ σε επίπεδο εγχώριο, διεθνές και ευρωπαϊκό και αφετέρου τη μελέτη του αντικτύπου της για τους παραγωγούς, τους καταναλωτές, την τοπική ανάπτυξη, την οικονομία και το περιβάλλον, φυσικό και πολιτιστικό. Κύριο ερώτημα είναι το εάν οι στόχοι της νομοθέτησης περί των ΓΕ έχουν επιτευχθεί, ώστε η προβλεπόμενη κατοχύρωση και προστασία τους να αντανακλά σε οφέλη στην πραγματική ζωή και οικονομία και πώς αυτά αναλύονται και θα μπορούσαν να προωθηθούν περαιτέρω.

Η εργασία βασίστηκε σε βιβλιογραφική επισκόπηση και επισκόπηση της συναφούς νομοθεσίας, σε πρόσφατες μελέτες του «Ευρωπαϊκού Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας»

² Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) αποτελεί πολιτική της ΕΕ από το 1962, που στηρίζεται στη σύνδεση της γεωργίας με την κοινωνία και της ΕΕ με τους αγροπαραγωγούς, τους οποίους έχει ως στόχο να στηρίξει, παράλληλα με την προάσπιση της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων: βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Γεωργική Πολιτική, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_el

³ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

⁴ Δέσμη μέτρων με στόχο την περιβαλλοντική ουδετερότητα με ορίζοντα το 2050, βλ. Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el

(EUIPO) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά και στη μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων προϊόντων ΠΟΠ.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα επιχειρηθεί μία ιστορική αναδρομή περί των ΓΕ, θα αναλυθούν οι ορισμοί και οι σημάσεις των συστημάτων ΓΕ, ιδίως στο πλαίσιο της ΕΕ, και θα διασαφηνιστεί η διάκριση αφενός μεταξύ γεωγραφικών ενδείξεων και ονομασιών προέλευσης και αφετέρου μεταξύ αυτών και των εμπορικών σημάτων. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιασθεί το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις ΓΕ σε διεθνές, κοινοτικό και εγχώριο επίπεδο, καθώς και η διαδικασία κατοχύρωσης σε επίπεδο ΕΕ. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα οφέλη της κατοχύρωσης των ΓΕ και ιδίως αναλύεται η προστασία που παρέχεται και γίνεται καταγραφή των ωφελειών που απορρέουν από τη χρήση και καταχώριση των ΓΕ, ενώ ακολουθεί η επισκόπηση τριών περιπτώσεων γνωστών ΠΟΠ, δύο ελληνικών (φέτα και μαστίχα Χίου) και ενός ιταλικού (Parmigiano Reggiano).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο θεσμός των Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και των Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων (Π.Γ.Ε.)

1.1. Ιστορική Αναδρομή

Οι γεωγραφικές ενδείξεις (ΓΕ) πιθανότατα αποτελούν την αρχαιότερη εκδοχή εμπορικών σημάτων υπό ευρεία έννοια, αν και στο σύγχρονο δίκαιο διαφοροποιούνται από τα τελευταία, εντασσόμενες όμως και αυτές στον τομέα της διανοητικής και δη της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Αναφορές προέλευσης βρέθηκαν σε ελληνικές επιγραφές σε ετρουσκικά αγγεία που χρονολογούνται από το 800 έως 400 π.Χ. (Blakeney M., 2007, σελ. 52)⁵. Η σύνδεση δε τοπωνυμίων με την ιδιαίτερη ποιότητα ορισμένων προϊόντων ήταν συνήθης στον αρχαίο ελληνικό χώρο με γνωστά από τότε π.χ. τα μάρμαρα Πεντέλης ή το μέλι Υμηττού, ενώ ήδη μεταπολεμικά ενσωματώθηκαν στο δίκαιο του ελληνικού κράτους συναφείς διατάξεις που υπαγόρευαν την αναγραφή της προέλευσης επί των αγαθών, όπως επί παραδείγματι με τον Αγορανομικό Κώδικα του 1946 και τον Κώδικα Τροφίμων και Ποτών του 1971 (Ρόκας Ν, 1979, σελ. 5 και 9)⁶. Αντίστοιχες πηγές υπάρχουν και για τη γείτονα Ιταλία, γνωστή στην αρχαιότητα ως «*Enotria Tellus*» (γη του κρασιού), παρότι ο πρώτος συναφής ιταλικός νόμος ψηφίστηκε το 1963 (Castellucci F., 2003, σελ. 2)⁷.

Πάντως, ιδίως η Γαλλία, λόγω της παράδοσής της στην παραγωγή κρασιού, αποτέλεσε πρωτοπόρο στην Ευρώπη ως προς τη θεσμοθέτηση κανόνων αναφορικά με την προστασία της προέλευσης των προϊόντων. Ήδη το 1855 υπήρξε ταξινόμηση των αμπελώνων του Μπορντό, ενώ με νόμο του 1905 επιχειρήθηκε το πρώτον ο περιορισμός της παραπλάνησης αναφορικά με

⁵ Blakeney M. (2007), Trademarks and Geographical Indications, *EC-ASEAN Intellectual Property Rights Co-operation Programme (ECAP II)*, σελ. 52

⁶ Ρόκας Ν. (1979), *Ενδείξεις Γεωγραφικής Προελεύσεως*, ΕΕμπΔλ', σελ. 5 και 9.

⁷ Castellucci F. (2003), Geographical Indications: The Italian scenario for the wine sector, *Worldwide Symposium of WIPO on Geographical Indications*, σελ. 2.

την προέλευση συγκεκριμένων προϊόντων⁸. Ακολούθησε το 1919 η αναγνώριση της ονομασίας προέλευσης ως συλλογικού δικαιώματος, ενώ το 1935 με Νομοθετικό Διάταγμα ανατίθεται σε Εθνική Επιτροπή η αρμοδιότητα να κρίνει επί της ποιότητας του οίνου (Colman T., 2008, σελ. 22)⁹. Πολλά από τα κρασιά των περιοχών της Βουργουνδίας, του Μπορντό, της Σαμπανίας κ.α. απέκτησαν νομοθετικό πλαίσιο ήδη μέχρι το 1937. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η ανωτέρω Επιτροπή μετασηματίστηκε στο «Εθνικό Ινστιτούτο Ονομασιών Προέλευσης (INAO)» (Lukacs P., 2013, σελ. 200)¹⁰, που από το 2007 μετονομάστηκε σε «Εθνικό Ινστιτούτο Προέλευσης και Ποιότητας», περιλαμβάνοντας πλέον στην αρμοδιότητά του εν γένει προϊόντα αγροδιατροφικού τομέα¹¹. Από το γαλλικό δίκαιο, άλλωστε, προέρχεται η διάκριση μεταξύ απλής γεωγραφικής ένδειξης (*indication de provenance*) και ονομασίας προέλευσης (*appellation d'origine*) συνδεδεμένης με τυπικά ή ποιοτικά χαρακτηριστικά (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 404)¹², καθώς και το πρότυπο του συστήματος «*appellation d'origine contrôlée (AOC)*».

Πέρα από τις μεμονωμένες προσπάθειες κρατών να ρυθμίσουν ζητήματα προέλευσης προϊόντων και δεδομένης της διεθνοποίησης του εμπορίου, σύντομα ανέκυψε η ανάγκη διεθνών συμφωνιών. Σημαντικότερες από αυτές είναι η Σύμβαση των Παρισίων του 1883, το Σύμφωνο της Μαδρίτης του 1891, το Σύμφωνο της Λισαβόνας του 1958 και η Συμφωνία TRIPS του 1994 (Ρόκας Ν, 2022, σελ. 236)¹³. Αντίστοιχα, ρύθμιση υπήρξε και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως στο πλαίσιο της «Κοινής Γεωργικής Πολιτικής» της (ΚΓΠ), που από το 1962 επιδιώκει την προάσπιση του κλάδου της γεωργίας. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ στοχεύει στην ενίσχυση των παραγωγών ταυτόχρονα με την προστασία των καταναλωτών και για το σκοπό αυτό επιδιώκει να αναδείξει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προϊόντων που απορρέουν από την γεωγραφική προέλευσή τους και την αξιοποίηση της τοπικής παράδοσης. Προς αυτή την κατεύθυνση έχουν δημιουργηθεί συστήματα ποιότητας και μητρώα γεωγραφικών ενδείξεων, τα οποία εκτός των άλλων επιτελούν και σημαντικό ρόλο για το εμπόριο της ΕΕ και των κρατών μελών. Οι πρώτοι

⁸ Γαλλικό Ινστιτούτο Προέλευσης & Ποιότητας, [Histoire et bibliographie SIQO \(inao.gouv.fr\)](http://histoire-et-bibliographie-siqo.inao.gouv.fr)

⁹ Colman T. (2008), *Wine Politics: How Governments, Environmentalists, Mobsters, and Critics Influence the Wines We Drink*, University of California Press (σελ. 22)

¹⁰ Lukacs P. (2013), *Inventing Wine: A New History of One of the World's Most Ancient Pleasures: A New History of One of the World's Most Ancient Pleasures*, Νέα Υόρκη-Λονδίνο, Εκδόσεις W.W. Norton (σελ. 200).

¹¹ Γαλλικό Ινστιτούτο Προέλευσης & Ποιότητας, [Histoire et bibliographie SIQO \(inao.gouv.fr\)](http://histoire-et-bibliographie-siqo.inao.gouv.fr)

¹² Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 404

¹³ Ρόκας Ν. (2022), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία & Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 236

συναφείς Κανονισμοί της ΕΕ ήταν οι υπ' αρ. 2081/92 και 2082/92¹⁴. Ακολούθησαν δε και άλλοι εξειδικεύοντας ανά κατηγορία προϊόντων με πλέον σημαντικό τον υπ' αρ. 1151/12. Λίαν δε προσφάτως την άνοιξη του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε Πρόταση Κανονισμού περί τροποποίησης των ισχυόντων. Οι ΓΕ σε κοινοτικό επίπεδο συνδέονται πλέον και με την πολιτική για την «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» και τη στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο πιάτο». Κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας εργασίας το μητρώο γεωγραφικών ενδείξεων της ΕΕ «e-Ambrosia» αριθμεί συνολικά 3.835 προϊόντα, εκ των οποίων 1.631 αφορούν οίνους, 1.617 αφορούν αγροτρόφιμα και 260 αφορούν οινοπνευματώδη ποτά¹⁵, με το ενδιαφέρον για τις σχετικές καταχωρήσεις συνεχώς αυξανόμενο δεδομένων των πλεονεκτημάτων που συνεπάγονται.

1.2. Ορισμοί εννοιών & Λογότυπα συστημάτων ποιότητας

Πριν προχωρήσουμε σε περαιτέρω ανάλυση, δέον να ορίσουμε τις έννοιες που πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Οι *γεωγραφικές ενδείξεις* (ΓΕ) των προϊόντων εντάσσονται στο πεδίο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας και αποτελούν ενδείξεις που καταδεικνύουν είτε απλώς την τοπική προέλευση των προϊόντων είτε ιδιαίτερα τυπικά ή ποιοτικά χαρακτηριστικά τους (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 85)¹⁶. Προστατεύονται δε στο βαθμό που ταυτοποιούν προϊόντα των οποίων η «καταγωγή» από συγκεκριμένο τόπο τους προσδίδει ιδιαίτερη φήμη ή χαρακτηριστικά. Σημειωτέον ότι ο όρος «περιοχή» αναφέρεται σε γεωγραφικό και όχι απαραίτητα διοικητικό τόπο, καθώς δύναται να υπερβαίνει τα διοικητικά όρια¹⁷.

A. Το σύστημα των ΓΕ της ΕΕ διακρίνει τρεις κατηγορίες προϊόντων, αυτών με: α) *Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ)*, β) *Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη* και γ)

¹⁴ Μανανά Σ., *Γεωγραφικές ενδείξεις και εμπορικά σήματα*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

¹⁶ Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 85

¹⁷ Cases 465/02 & 466/02 - Judgment - 25/10/2005- Germany & Denmark vs Commission (Feta), Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62002CJ0465&from=GA>

Γεωγραφική Ένδειξη¹⁸. Κάθε κατηγορία χαρακτηρίζει διαφορετικά προϊόντα, υπό διαφορετικές προϋποθέσεις και λαμβάνει διαφορετική σήμανση.

- **Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ) - Protected designation of origin (PDO)**

Ετικέτα (ελληνική / αγγλική):

Τα προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως ΠΟΠ παρουσιάζουν ιδιαίτερο δεσμό με τον τόπο παραγωγής τους σε βαθμό που εξαιτίας του διαφοροποιούνται απόλυτα ως προς την φήμη ή τις ιδιότητές τους από άλλα αντίστοιχα. Η ένδειξη αφορά αγροτρόφιμα και κρασιά και τα στάδια παραγωγής τους, περιλαμβανομένης της συγκομιδής, λαμβάνουν χώρα στο συγκεκριμένο τόπο που τα χαρακτηρίζει. Τα προστατευόμενα προϊόντα αυτά φέρουν υποχρεωτικά την ανωτέρω σήμανση, πλην των κρασίων για τα οποία η σήμανση είναι δυνητική¹⁹.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 § 1 του Κανονισμού 1151/2012 η ένδειξη ΠΟΠ διακρίνει προϊόντα **i.** που προέρχονται από «*συγκεκριμένο τόπο, περιοχή ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, χώρα*»²⁰, **ii.** των οποίων τα τυπικά ή ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι απόρροια του συγκεκριμένου τόπου, όπως αυτός συνίσταται από το ειδικό αυτού περιβάλλον φύσης και ανθρώπων και **iii.** συλλέγονται και παράγονται σε όλα τους τα στάδια στον συγκεκριμένο τόπο²¹. Κατ' εξαίρεση, βάσει της § 3 του ίδιου άρθρου, δύνανται να εξομοιωθούν με ΠΟΠ προϊόντα παραγόμενα εκ πρώτων υλών από γύρω ή διάφορη της προσδιορισμένης περιοχή, υπό τις πρόσθετες σωρευτικές προϋποθέσεις ότι προσδιορίζεται επακριβώς η περιοχή προέλευσης και οι ειδικοί όροι παραγωγής των πρώτων υλών, ορίζεται έλεγχος για τη διασφάλιση των

¹⁸ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Γεωγραφικές ενδείξεις και συστήματα ποιότητας*, https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el#aims

¹⁹ Ο.π.

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 5 § 1, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

²¹ Ο.π.

ειδικών αυτών όρων παραγωγής και το κράτος προέλευσης έχει αναγνωρίσει τις συναφείς ονομασίες προέλευσης προ της 01.05.2004. Με τον όρο δε «πρώτες ύλες» εννοούνται εν προκειμένω μόνο το κρέας, το γάλα και τα ζώα²².

Εκ των πλέον γνωστών παραδειγμάτων ΠΟΠ είναι η Φέτα και η Μαστίχα Χίου (ρητίνη) για την Ελλάδα, το Parmigiano Reggiano για την Ιταλία και το Roquefort για την Γαλλία.

- **Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ) - Protected geographical indication (PGI)**

Ετικέτα (ελληνική / αγγλική):

Τα προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως ΠΓΕ παρουσιάζουν σύνδεσμο με τον τόπο παραγωγής τους σε βαθμό ώστε οι ιδιότητες ή η φήμη τους να δύνανται να θεωρηθούν βασική απόρροια της προέλευσης τους από το συγκεκριμένο τόπο. Η ένδειξη αφορά τρόφιμα, κρασιά και γεωργικά αγαθά, των οποίων ένα έστω στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας λαμβάνει χώρα στο συγκεκριμένο τόπο που τα χαρακτηρίζει. Ιδίως για την καταχώριση της ένδειξης αναφορικά με τα κρασιά απαιτείται ποσοστό 80% κατ' ελάχιστον του χρησιμοποιούμενου καρπού να έχει παραχθεί στη συγκεκριμένη περιοχή. Τα προστατευόμενα προϊόντα αυτά φέρουν υποχρεωτικά την ανωτέρω σήμανση, ιδίως για τα κρασιά, όμως, η σήμανση είναι δυνητική²³.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 § 2 του Κανονισμού 1151/2012 η ένδειξη ΠΓΕ διακρίνει προϊόντα που **i.** προέρχονται από «*συγκεκριμένο τόπο, περιοχή ή χώρα*»²⁴, **ii.** των οποίων η φήμη ή κάποιο εκ των χαρακτηριστικών τους δύναται να θεωρηθεί ως βασική απόρροια της προέλευσης τους

²² Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 5 § 3, Διαθέσιμος στο:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

²³ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Γεωγραφικές ενδείξεις και συστήματα ποιότητας*, https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el#aims

²⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 5 § 2, Διαθέσιμος στο:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

από το συγκεκριμένο τόπο και **iii.** παράγονται τουλάχιστον κατ' ένα στάδιο στον συγκεκριμένο τόπο²⁵.

Εκ των πλέον γνωστών παραδειγμάτων ΠΓΕ είναι για την Ελλάδα η Φάβα Φενεού και το Κρητικό Παξιμάδι.

- Γεωγραφικές ενδείξεις για αλκοολούχα ποτά και αρωματισμένους οίνους (ΓΕ) - Geographical indication of spirit drinks (GI)

Ετικέτα (ελληνική / αγγλική):

Προϊόντα που μπορούν να τύχουν προστασίας ΓΕ είναι τα αλκοολούχα ποτά και οι αρωματισμένοι οίνοι, των οποίων τα συγκεκριμένα ποιοτικά ή άλλα χαρακτηριστικά ή η φήμη είναι δυνατό να θεωρηθούν ως κύρια απόρροια του τόπου καταγωγής τους και παράγονται τουλάχιστον κατ' ένα στάδιο στον συγκεκριμένο τόπο, με την εξαίρεση των ακατέργαστων τα οποία μπορεί να παράγονται σε διάφορο τόπο εξ' ολοκλήρου. Οι ιδιότητες των προϊόντων αυτών οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στο περιβάλλον της καταγωγής τους (φύση ή και ανθρώπινο παράγοντα) και στον συγκεκριμένο τρόπο παραγωγής. Διακρίνονται δε από την ανωτέρω ετικέτα, αλλά όχι υποχρεωτικά²⁶.

Εκ των πλέον γνωστών παραδειγμάτων ΓΕ είναι το Irish Whiskey, καθώς και τα ελληνικά Μαστίχα Χίου (λικέρ), Ούζο Πλωμαρίου και Τεντούρα.

²⁵ Ο.π.

²⁶ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Γεωγραφικές ενδείξεις και συστήματα ποιότητας*, https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el#aims

- Εγγυημένα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα (ΕΠΙΠ) - Traditional Speciality Guaranteed (TSG)

Ετικέτα (ελληνική / αγγλική):

Πρόκειται για προϊόντα, κυρίως μεταποίησης, που χαρακτηρίζονται από το παραδοσιακό στοιχείο στον τρόπο παρασκευής ή τα συστατικά τους (Στεφάνου Κ., Κόδος Χρ., 2008, σελ. 154)²⁷, άνευ συνδέσεως με συγκεκριμένο τόπο προέλευσης. Η ονομασία ΕΠΙΠ αφορά αγροτρόφιμα, εφόσον αποδίδει τον παραδοσιακό ή ιδιότυπο τύπο τους. Κατ' ουσίαν η ονομασία προστατεύει τη μέθοδο παραγωγής ή τη συνταγή. Τα προστατευόμενα προϊόντα αυτά φέρουν υποχρεωτικά την ανωτέρω σήμανση²⁸.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα ΕΠΙΠ αποτελούν η *Pizza Napolitana* και η *Amatriciana tradizionale*.

Β. Πέραν του συστήματος των ΓΕ της ΕΕ υφίστανται και άλλα συστήματα ποιότητας που συνδέονται και αυτά με τον τόπο των προϊόντων. Τέτοιες ενδείξεις ποιότητας είναι και οι ακόλουθες:

- Προϊόντα ορεινής παραγωγής - mountain products

Το άρθρο 31 § 1 του Κανονισμού 1151/2012 προβλέπει τη συναφή ένδειξη, κατά τρόπο προαιρετικό, για προϊόντα ορεινής προέλευσης, τρόφιμα και γεωργικά, που καταναλώνονται από

²⁷ Στεφάνου Κ., Κόδος Χρ. (Επιμ.) (2008), *Τυποποίηση - Πιστοποίηση, Οικολογική Σήμανση & Διεθνές Εμπόριο*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 154.

²⁸ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Γεωγραφικές ενδείξεις και συστήματα ποιότητας*, https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el#aims

τον άνθρωπο και των οποίων αφενός τα συστατικά προέρχονται από προσδιορισμένες ορεινές περιοχές, αφετέρου όταν πρόκειται να προϊόντα μεταποίησης αυτή έχει λάβει χώρα στις περιοχές αυτές²⁹. Η ένδειξη αναδεικνύει τις ιδιαίτερες συνθήκες και δυσκολίες που λόγω φυσικού περιβάλλοντος συνεχονται με την παραγωγή των εν λόγω προϊόντων.

- **Προϊόντα εξόχως απόκεντρων περιοχών της ΕΕ - Products of EU's outermost regions**

Ειδικές ενδείξεις πιστοποίησης έχουν δημιουργηθεί για προϊόντα, γεωργικά και τρόφιμα, που προέρχονται από τις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης³⁰ και των οποίων η παραγωγή συνεπάγεται ιδιαίτερη δυσκολία λόγω της γεωγραφικής απόστασης και καιρικών συνθηκών.

- **Προϊόντα νησιωτικής γεωργίας - Products of island farming**

Στο άρθρο 32 του Κανονισμού 1151/2012 προβλεπόταν η διερεύνηση της σκοπιμότητας για τη δημιουργία ένδειξης, κατά τρόπο προαιρετικό, που θα αφορά προϊόντα νησιωτικής προέλευσης, που καταναλώνονται από τον άνθρωπο και των οποίων αφενός τα συστατικά προέρχονται από νησιωτικές περιοχές, αφετέρου όταν πρόκειται να προϊόντα μεταποίησης αυτή έχει λάβει χώρα στις περιοχές αυτές, εφόσον αυτό είναι ουσιώδες για την ιδιοτυπία των προϊόντων³¹.

Γ. Τα ανωτέρω συστήματα πιστοποίησης δεν είναι περιοριστικά, υπό την έννοια ότι είναι δυνατό να δημιουργηθούν και ήδη υφίστανται και άλλα αντίστοιχα συστήματα εθνικά ή ιδιωτικά. Τα συστήματα αυτά δύνανται να λειτουργήσουν επιβληθητικά για το καταναλωτικό κοινό, αλλά και για τους παραγωγούς ή τις επιχειρήσεις, ιδίως όταν τηρούν τις βέλτιστες πρακτικές που έχει καταρτίσει συναφώς η ΕΕ.

²⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 31 § 1, Διαθέσιμος στο:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

³⁰ οι πλέον απομακρυσμένες περιοχές της ΕΕ: Γουαδελούπη - Γαλλική Γουιάνα - Ρεϊνιόν - Μαρτινίκα - Μαγιότ - Άγιος Μαρτίνος (Γαλλία), Αζόρες - Μαδέρα (Πορτογαλία) και Κανάριες Νήσοι (Ισπανία), Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/100/outermost-regions-ors->

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 32, Διαθέσιμος στο:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

1.3. Διάκριση «Γεωγραφικής Ένδειξης» και «Ονομασίας Προέλευσης» και διαφοροποίησής τους προς το Εμπορικό Σήμα

A. Διάκριση ΓΕ και ΟΠ: Η διάκριση μεταξύ γεωγραφικών ενδείξεων και ονομασιών προέλευσης προσιδιάζει στη διάκριση του γαλλικού δικαίου μεταξύ «indications de provenance» και «appellations d' origine» αντιστοίχως (Ρόκας Ν., 2022, σελ. 232)³². Βασικό κριτήριο κατάταξης στην κάθε κατηγορία αποτελεί ο βαθμός του συνδέσμου του αγαθού με την περιοχή καταγωγής του και το κατά πόσο αυτός καθορίζει τα ιδιαίτερα ποιοτικά ή άλλα χαρακτηριστικά του. Στα αγαθά ΠΟΠ ο σύνδεσμος με την περιοχή είναι ισχυρότατος και σε αυτόν αποδίδονται όντως οι ιδιότητές τους, ενώ στα ΠΓΕ η αναγνωσιμότητα ή άλλη ιδιότητά τους δύναται να αποδοθεί στον τόπο καταγωγής. Αντίστοιχα, στα αγαθά ΠΟΠ η περιοχή συνδέσμου αποτελεί τον τόπο πηγής των πρώτων υλών ή διεκπεραίωσης των σταδίων παραγωγής του προϊόντος, ενώ στα ΠΓΕ απαιτείται συνήθως ένα έστω από τα στάδια παραγωγής να συντελείται στην περιοχή. Επομένως, μόνο στα αγαθά ΠΟΠ μπορεί να γίνει λόγος περί εγγύησης ποιότητας ή ιδιοτήτων. Πάντως, αγαθά ΠΟΠ και ΠΓΕ απολαμβάνουν προστασίας ίσου επιπέδου (Μανανά Σ, 2018. σελ. 9)³³.

B. Διάκριση ΓΕ/ΟΠ και Εμπορικού Σήματος: Οι ΓΕ/ΟΠ αποτελούν αντικείμενα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και συνιστούν γνωρίσματα διάκρισης/ταυτοποίησης προϊόντων, όπως και τα εμπορικά σήματα. Σε αντίθεση όμως με τα τελευταία, δεν καταλαμβάνουν υπηρεσίες, παρά μόνο προϊόντα και δη παραδοσιακά και συνδεδεμένα άμεσα ή έμμεσα με τη γη, τον τόπο προέλευσης. Εν αντιθέσει, επίσης προς τα εμπορικά σήματα, οι ΓΕ δεν παρέχουν απόλυτο δικαίωμα καθότι απαγορεύεται να μονοπωλούνται (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 85)³⁴. Ενώ, δηλαδή, τα εμπορικά σήματα αποτελούν περιουσιακό στοιχείο του δικαιούχου τους, οι ΓΕ δεν ανήκουν και δεν μπορούν να καταχωρηθούν υπέρ ενός, παρά μόνο κατ' εξαίρεση στην περίπτωση που μια ολόκληρη περιοχή (π.χ. ένα αμπελουργικό κτήμα) ανήκει σε ένα πρόσωπο (Ρόκας Ν., 1979, σελ. 183)³⁵. Ούτως το δικαίωμα στο σήμα είναι ιδιωτικής φύσης, ενώ το

³² Ρόκας Ν. (2022), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία & Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 232.

³³ Μανανά Σ., *Γεωγραφικές ενδείξεις και εμπορικά σήματα*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.

³⁴ Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 85

³⁵ Ρόκας Ν. (1979), *Ενδείξεις Γεωγραφικής Προελεύσεως, ΕΕμπΔ λ', σελ. 183.*

δικαίωμα στην ΓΕ συλλογικής (Γεωργοπούλου Π., 2018)³⁶. Ως προς το στοιχείο, όμως, της αποκλειστικότητας του δικαιώματος οι ΓΕ διαφοροποιούνται και από τα συλλογικά σήματα στο βαθμό που τα τελευταία δύνανται να χρησιμοποιηθούν από ορισμένο μόνο αριθμό προσώπων, ήτοι τα μέλη του δικαιούχου νομικού προσώπου, ενώ οι ΓΕ δύνανται να χρησιμοποιηθούν από απροσδιόριστο αριθμό ατόμων και δη οιονδήποτε παραγωγό της συγκεκριμένης περιοχής του οποίου τα προϊόντα πληρούν τις προδιαγραφές (Ρόκας Ν., 1979, σελ. 21)³⁷. Τούτο συμβαίνει για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αφού οι ΓΕ αφορούν περιοχές της επικράτειας και είναι συνυφασμένες με την αγροτική πολιτική και την εθνική οικονομία, ενώ υφίστανται και για λόγους προστασίας των καταναλωτών, ώστε δεν δύνανται να αποτελέσουν ιδιωτική ιδιοκτησία. Για τον ίδιο λόγο, η προστασία των ΓΕ επιβάλλεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, ενώ ως προς τα εμπορικά σήματα η διαδικασία για την προστασία τους κινείται με πρωτοβουλία του δικαιούχου τους (Μανανά Σ., 2019)³⁸.

Περαιτέρω, διαφοροποίηση έγκειται στην κυρίαρχη λειτουργία του εμπορικού σήματος, αυτή της δήλωσης προέλευσης προϊόντος από την επιχείρηση του δικαιούχου του σήματος (Μαρίνος Μ.-Θ., 2016, σελ. 17³⁹ & Ρόκας Ν., 1996, σελ. 140⁴⁰). Αντιθέτως, οι ΓΕ ταυτοποιούν προϊόντα όχι βάσει της επιχείρησης προέλευσης, αλλά βάσει της περιοχής πηγής (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 403)⁴¹. Πρόκειται, επομένως, για ενδείξεις που διαφοροποιούν τα αγαθά από άλλα διάφορης περιοχής, όχι όμως από αντίστοιχα της ίδιας περιοχής, αλλά άλλου παραγωγού. Ούτως, εν αντιθέσει με τα εμπορικά σήματα, οι ΓΕ στερούνται ιδιαίτερης διακριτικής δύναμης (Ρόκας Ν., 1979, σελ. 21-22)⁴². Ως προς την εγγυητική λειτουργία τα μεν εμπορικά σήματα εγγυώνται την παραγωγή των αγαθών από συγκεκριμένη επιχείρηση, ενώ οι ΓΕ από συγκεκριμένο τόπο (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 403)⁴³.

³⁶ Γεωργοπούλου Π., *Σήματα & Γεωγραφικές Ενδείξεις - Πρακτική του Ελληνικού Γραφείου Σημάτων*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.

³⁷ Ρόκας Ν. (1979), *Ενδείξεις Γεωγραφικής Προελεύσεως*, ΕΕμπΔλ', σελ. 21.

³⁸ Μανανά Σ., *Ευκαιρίες & προοπτικές των προϊόντων με ΠΟΠ/ΠΓΕ στον κλάδο της τυροκομίας*, Εισήγηση, 11η Έκθεση Ζωοτεχνίας, Θεσσαλονίκη 2019.

³⁹ Μαρίνος Μ.-Θ. (2016), *Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων*, Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν.Σάκκουλας, σελ. 17.

⁴⁰ Ρόκας Ν. (1996), *Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 140.

⁴¹ Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 403

⁴² Ρόκας Ν, 1979, σελ. 21-22

⁴³ Λιακόπουλος Θ., 2000, ο.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Το νομοθετικό πλαίσιο

για τις ονομασίες προέλευσης και τις γεωγραφικές ενδείξεις

Η ανάδειξη και η προστασία της *ονομασίας προέλευσης* των προϊόντων επιδιώκεται διαχρονικά, αρχικώς από τους ίδιους τους παραγωγούς και αργότερα με απόπειρες, οργανωμένες ή μη, μεμονωμένων κρατών. Στο πλαίσιο, όμως, της διευρυμένης αγοράς οι εθνικές νομοθεσίες δεν αρκούν για τη διασφάλιση της προέλευσης των προϊόντων, αφού αυτά διακινούνται παγκοσμίως, ήτοι σε τόπους όπου η εθνική νομοθεσία δεν έχει εφαρμογή. Αναδείχθηκε, ούτως, η ανάγκη για σύναψη συμφωνιών και ρύθμιση του πεδίου σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο, ώστε πλέον οι εγχώριες ρυθμίσεις λειτουργούν μόνον επικουρικά. Κατωτέρω παρατίθενται οι βασικότερες συναφείς διεθνείς συμφωνίες και η σχετική κοινοτική και ελληνική νομοθεσία.

2.1. Σε διεθνές επίπεδο

- Η Σύμβαση των Παρισίων (1883)⁴⁴: Οι γεωγραφικές ενδείξεις αποτέλεσαν για πρώτη φορά αντικείμενο διεθνούς συμφωνίας με τη Σύμβαση των Παρισίων που υπογράφηκε στην ομώνυμη πόλη στις 20 Μαρτίου 1883 αρχικώς από 11 χώρες⁴⁵ και έχει έκτοτε αναθεωρηθεί⁴⁶ και παραμένει σε ισχύ, αριθμώντας πλέον 179 συμβληθέντα κράτη⁴⁷. Η Σύμβαση, την οποία επιβλέπει σήμερα ο *Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας* (WIPO), ρύθμιζε ζητήματα προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, στο πλαίσιο της οποίας περιέλαβε και τις «ενδείξεις ή ονομασίες προελεύσεως», καθώς υπολάμβανε ως αντικείμενο βιομηχανικής ιδιοκτησίας όχι μόνον τα προϊόντα της βιομηχανίας, αλλά και τα αγροτικά προϊόντα. Ήταν,

⁴⁴ Paris Convention for the Protection of Industrial Property, <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/287556>

⁴⁵ Βέλγιο, Βραζιλία, Γαλλία, Γουατεμάλα, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ελ Σαλβαδόρ, Βασίλειο της Σερβίας, Ισπανία και Ελβετία

⁴⁶ Αναθεωρήσεις: Βρυξέλλες (1900), Ουάσιγκτον (1911), Χάγη (1925), Λονδίνο (1934), Λισαβόνα (1958), Στοκχόλμη (1967). Τροποποιήθηκε στις 28.09.1979.

⁴⁷ Paris Convention, Contracting Parties, Διαθέσιμο στο:

https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?start_year=ANY&end_year=ANY&search_what=C&code=ALL&treaty_id=2

ωστόσο, ατελής στο βαθμό που δεν προέβλεπε κυρώσεις, παρά μόνον τη δυνατότητα των εθνικών κρατών να κατάσχουν προϊόντα που τυχόν έφεραν ψευδή ένδειξη προέλευσης.

- Το Σύμφωνο της Μαδρίτης (1891)⁴⁸: Το 1891 ακολούθησε η υπογραφή του Συμφώνου της Μαδρίτης που αποπειράθηκε μια πιο ολοκληρωμένη ρύθμιση ως προς την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και την αποτροπή της συναφούς παραπλάνησης⁴⁹. Μεταξύ άλλων, το Σύμφωνο προέβλεπε ως επιβεβλημένη την κατάσχεση προϊόντων που φέρουν ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις καταγωγής και ότι όταν η κατάσχεση αυτή δεν είναι δυνατή κατά την εσωτερική νομοθεσία κατά την εισαγωγή, θα πρέπει να προβλέπεται η απαγόρευση εισαγωγής αντίστοιχων προϊόντων (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 179)⁵⁰. Η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός διεθνοποιημένου συστήματος καταχώρισης αρχικώς απέτυχε, καθώς το Σύμφωνο απέτυχε να προσελκύσει χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία κ.α., κατάσταση που εν πολλοίς ανετράπη αργότερα με το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης (βλ. κατωτέρω).

- Η Σύμβαση της Στρέσα (1951)⁵¹: Εξειδικεύοντας το αντικείμενο προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων στα τυροκομικά και γαλακτοκομικά προϊόντα, υπογράφηκε μεταξύ επτά χωρών⁵² το 1951 στην Ιταλία η Σύμβαση της Στρέσα. Η Σύμβαση κατέληξε στη δημιουργία δύο κατηγοριών τυριών/τυροκομικών. Στη μία ανήκαν τα ιταλικά τυριά Parmigiano Reggiano, Gorgonzola και Pecorino Romano και το γαλλικό Roquefort, τα οποία συνδέονταν με τη συγκεκριμένη περιοχή τους και για τα οποία προβλεπόταν προστασία της ονομασίας προέλευσης. Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονταν τυριά που χαρακτηρίστηκαν ως «semi-generic», όπως τα Provolone, Emmental, Camembert και Brie, τα οποία προστατεύθηκαν βάσει των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους και όχι της προέλευσής τους, καθότι είναι δυνατό να προέρχονται από διαφορετικές περιοχές, χαρακτηριζόμενα πρωτίστως από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ποιότητας (Convention Internationale de Stresa).

⁴⁸ Summary of the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks (1891) and the Protocol Relating to that Agreement (1989), Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/madrid/summary_madrid_marks.html

⁴⁹ Το Σύμφωνο της Μαδρίτης αναθεωρήθηκε ως εξής: Βρυξέλλες (1990), Ουάσιγκτον (1911), Χάγη (1925), Λονδίνο (1934), Νίκαια (1957), Στοκχόλμη (1967) και τροποποιήθηκε το 1979.

⁵⁰ Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 179

⁵¹ Convention Internationale de Stresa, <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/504649>

⁵² Ελβετία, Ιταλία, Αυστρία, Σουηδία, Γαλλία, Νορβηγία και Δανία.

- Το Σύμφωνο της Λισαβόνας (1958)⁵³: Βασική συμβολή του Συμφώνου της Λισαβόνας που υπογράφηκε στις 31.10.1958, αναθεωρήθηκε στη Στοκχόλμη το 1967 και τροποποιήθηκε το 1979, είναι η δημιουργία ενός διεθνούς μητρώου που περιλαμβάνει *ονομασίες προέλευσης* και το οποίο διαχειρίζεται ο *Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας* (WIPO). Οι ονομασίες αυτές καταχωρούνται και δημοσιεύονται από το Διεθνές Γραφείο της Γενεύης μετά από αίτηση συμβαλλόμενου κράτους. Επιχειρείται ούτως η διεθνοποίηση του συστήματος προστασίας των ενδείξεων προέλευσης, ώστε αυτές να διασφαλίζονται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης αγοράς όπου οι εθνικές νομοθεσίες δεν αρκούν για την ρύθμιση του πεδίου. Παρά ταύτα, επί πολλά έτη τα κράτη που προσχώρησαν στο Σύμφωνο ήταν ολιγάριθμα, αριθμώντας το 2010 μόνον 26 χώρες κυρίως του Μεσογειακού χώρου (Gervais D., 2010, σελ. 79)⁵⁴, συνθήκη που εν μέρει διευρύνθηκε μετά τη Συνθήκη της Γενεύης το 2015. Δια του Συμφώνου της Λισαβόνας συστάθηκε επίσης η Ένωση της Λισαβόνας, μέλη της Συνέλευσης της οποίας είναι τα κράτη που έχουν προσχωρήσει τουλάχιστον στις διοικητικές και τελικές ρήτρες της Πράξης της Στοκχόλμης. Στο δε σύμφωνο μπορεί να προσχωρήσει κάθε κράτος που έχει συμβληθεί στη Σύμβαση των Παρισίων.

- Το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης (1989)⁵⁵: Το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης κατέστησε το Σύμφωνο της Μαδρίτης περισσότερο ευέλικτο και προσαρμοστικό έναντι των εθνικών νομοθεσιών και εγκαθίδρυσε ένα σύστημα διεθνούς καταχώρισης με ισχύ στα συμβαλλόμενα κράτη. Το Σύμφωνο και το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης δημιούργησαν το *Σύστημα της Μαδρίτης*, που είναι αντικείμενο διαχείρισης του WIPO και το 2023 αριθμεί 114 μέλη που αντιστοιχούν σε 130 κράτη, που συνιστούν την *Ένωση της Μαδρίτης* και αντιπροσωπεύουν άνω του 80% του παγκόσμιου εμπορίου⁵⁶.

⁵³ Summary of the Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration (1958), Διαθέσιμο στο:

https://www.wipo.int/treaties/en/registration/lisbon/summary_lisbon.html#:~:text=The%20Lisbon%20Agreement%20provides%20for,essentially%20to%20the%20geographic%20environment%2C

⁵⁴ Gervais D. (2010) «Reinventing Lisbon: The Case for a Protocol to the Lisbon Agreement (Geographical Indications)», *Chicago Journal of International Law*, 11, σελ. 79, <https://chicagounbound.uchicago.edu/cjil/vol11/iss1/5>

⁵⁵ Summary of the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks (1891) and the Protocol Relating to that Agreement (1989), Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/madrid/summary_madrid_marks.html

⁵⁶ Members of the Madrid Union, WIPO, Διαθέσιμο στο: <https://www.wipo.int/madrid/en/members>

- Η Πράξη της Γενεύης (2015)⁵⁷: Η Πράξη της Γενεύης υπεγράφη στις 20.05.2015 και τέθηκε σε ισχύ στις 26.02.2020. Επικαιροποιεί το Σύμφωνο της Λισαβόνας περιλαμβάνοντας στην προστασία του τις γεωγραφικές ενδείξεις εν γένει και όχι μόνον τις ονομασίες προέλευσης για τις οποίες μόνον υπήρχε πρόβλεψη στο αρχικό Σύμφωνο, ενώ επιτρέπει την προσχώρηση διακυβερνητικών φορέων στο Σύμφωνο (π.χ. της ΕΕ), καθιστώντας το πιο περιεκτικό. Πράξη και Σύμφωνο από κοινού συνθέτουν το *Σύστημα της Λισαβόνας*⁵⁸.

- Η Συμφωνία TRIPS (1994)⁵⁹: Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) κατέληξε το 1994 σε Συμφωνία αναφορικά με το εμπόριο και την διανοητική ιδιοκτησία, αφιερώνοντας ειδικές ρυθμίσεις στις γεωγραφικές ενδείξεις, τις οποίες όρισε ως ονομασίες που συνδέουν ουσιωδώς ένα αγαθό με συγκεκριμένο τόπο είτε ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του είτε ως προς τη φήμη του ή άλλως (Παπαγεωργίου Δ., 2021, σελ. 20-22)⁶⁰. Η Συμφωνία που μέχρι σήμερα θεωρείται ως η πιο ολοκληρωμένη πολυμερής συμφωνία για την διανοητική ιδιοκτησία, από άποψη ΓΕ έδωσε ιδίως έμφαση στους οίνους και τα οινοπνευματώδη ποτά. Αξιώνει από τα κράτη να παρέχουν προστασία στις ΓΕ και ορίζει ως ψευδή ή παραπλανητική τη χρήση τους όταν ένα προϊόν εμφανίζεται ως προερχόμενο από τόπο από τον οποίο δεν προέρχεται αληθώς, γεγονός που μπορεί να εξαπατήσει το καταναλωτικό κοινό και να λειτουργήσει σε βάρος του καλώς νοούμενου ανταγωνισμού.

- Ο Γύρος της Ντόχα (2001-): Από τα τέλη του 2001 βρίσκονται σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ, γνωστές ως «Γύρος της Ντόχα», αναφορικά με το εμπόριο, περιλαμβανομένου και του τομέα της γεωργίας⁶¹. Σύμφωνα με τη Διακήρυξη της Ντόχα οι διαπραγματεύσεις θα αφορούν και τη δημιουργία ενός συστήματος που θα αφορά τις ΓΕ ιδίως για τους οίνους και τα οινοπνευματώδη, ενώ ζητήματα επέκτασης της προστασίας των ΓΕ σε λοιπά προϊόντα θα εξεταστούν από το Συμβούλιο της Συμφωνίας TRIPS (Doha Declaration,

⁵⁷Summary of the Geneva Act of the Lisbon Agreement, Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/lisbon/summary_lisbon-geneva.html

⁵⁸ Lisbon System, WIPO, Διαθέσιμο στο: <https://www.wipo.int/lisbon/en/#:~:text=The%20Lisbon%20System%20is%20a, and%20one%20set%20of%20fees.>

⁵⁹ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Διαθέσιμο στο: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm

⁶⁰ Παπαγεωργίου Δ. (2021), *Η Διεθνής Προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

⁶¹ Ο Γύρος της Ντόχα και η γεωργία, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/112/%CE%BF-%CE%B3%CF%85%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1>

παράγραφος 18)⁶². Πάντως, τα συναφή ζητήματα παραμένουν σε εκκρεμότητα, καθότι υφίστανται διαφωνίες μεταξύ των μελών, που ωστόσο εξακολουθούν να προτίθενται να καταλήξουν σε συμφωνία⁶³.

- Η Συμφωνία ΕΕ-Καναδά (CETA 2016)⁶⁴: Η *Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία* (CETA) υπεγράφη μεταξύ ΕΕ και Καναδά τον Νοέμβριο του 2016 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 21.09.2017, περιλαμβάνοντας διατάξεις για τις ΓΕ. Η εν λόγω συμφωνία προβλέπει προστασία εν πολλοίς αντίστοιχη της TRIPS, όχι όμως πλήρη (Ζαφείρη Ελ., 2018, σελ. 186)⁶⁵ αφού σηματοδοτεί «υποχώρηση» της ΕΕ ως προς τα «τυριά με αστερίσκο», για τα οποία επιτρέπεται στον Καναδά να χρησιμοποιεί τις προστατευόμενες ΓΕ της ΕΕ, υπό τους όρους ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί χρησιμοποιούσαν τις ενδείξεις αυτές πριν τις 18.10.2013 και παράλληλα θέτουν κατά τρόπο εμφανή τον αληθή τόπο προέλευσης του προϊόντος και την σημείωση «τύπος / απομίμηση» ή άλλη συναφή δίπλα στην προστατευόμενη ένδειξη του υπό αστερίσκο τυριού. Στην κατηγορία των «τυριών με αστερίσκο» αυτών περιλαμβάνεται κατά τη CETA και το ελληνικό τυρί «φέτα»⁶⁶, γεγονός που απετέλεσε αφορμή για σημαντικές εγχώριες αντιπαραθέσεις⁶⁷.

2.2. Σε επίπεδο Ε.Ε.

2.2.1 Οι Εφαρμοστέοι Κανονισμοί

Η ΕΕ διαθέτει εκτενές νομοθετικό πλαίσιο και σύστημα γεωγραφικών ενδείξεων ακριβώς λόγω της μακράς παράδοσής της στο αγροτικό τομέα και ιδίως στην παραγωγή κρασιών και

⁶² Doha Declaration, Διαθέσιμο στο: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/ddec_e.pdf

⁶³ Διαπραγματεύσεις Γύρου Ντόχα - Ενδιάμεση Συμφωνία, Ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Διαθέσιμο στο: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/POE2.htm

⁶⁴ EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA), Διαθέσιμο στο: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/canada/eu-canada-agreement_en

⁶⁵ Ζαφείρη Ελ. (2018), Η διαφορά εμπορικού σήματος και Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ - Η CETA και οι επιπτώσεις της στις ΠΟΠ/ΠΓΕ της Ελλάδας, ΔΕΕ 2/2018, σελ. 178επ.

⁶⁶ Μιχαλόπουλος Σ., *Greeks fear they will lose their 'white gold' with CETA*, Δημοσιεύθηκε στις 28 Ιουλίου 2017 στο Euractiv, Διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/greeks-fear-they-will-lose-their-white-gold-with-ceta/>

⁶⁷ Μπόχτη Γ., *Η φέτα μετά τη CETA: Τα ΝΑΙ και τα ΟΧΙ της Ελλάδας*, Δημοσιεύθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2017 στο ypaitiros.gr, Διαθέσιμο στο <https://www.ypaitiros.gr/i-feta-meta-ti-ceta-ta-nai-kai-ta-oxi-tis-elladas/>

τυροκομικών. Η θεσμοθέτηση σε επίπεδο Ένωσης εκκίνησε τη δεκαετία του 1970 με ρυθμίσεις αναφορικά με τα κρασιά, με σημαντικότερη στάση το 1992 όταν εκδόθηκαν Κανονισμοί για τα αγορτρόφιμα. Σήμερα, η νομοθεσία της Ένωσης συνίσταται σε ένα πλέγμα Κανονισμών που εξειδικεύονται ανά κατηγορία προϊόντων. Οι Κανονισμοί δε επελέγησαν ως η κατάλληλη μορφή νομοθέτησης δεδομένου ότι ως προς τις ΓΕ απαιτείται άμεση εναρμόνιση όλων των κρατών μελών. Ειδικότερα:

- Ως προς τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα, εφαρμόζεται ο Κανονισμός 1151/2012 της ΕΕ της 21.11.2012 για τα συστήματα ποιότητας στην εν λόγω κατηγορία αγαθών, ο οποίος εξαιρεί ρητά από την εφαρμογή του «αλκοολούχα ποτά, τους αρωματισμένους οίνους ή τα αμπελοοινικά προϊόντα»⁶⁸. Ο Κανονισμός εισάγει ρυθμίσεις για τα συστήματα ποιότητας ΓΕ, τις προδιαγραφές που οφείλουν να έχουν τα καταχωριζόμενα προϊόντα και τη διαδικασία κατοχύρωσής τους. Σχετικά έχουν εκδοθεί επίσης οι Κανονισμοί 664/2014 και 668/2014 της ΕΕ αντιστοίχως αναφορικά με τα λογότυπα των συναφών συστημάτων ποιότητας και τον τρόπο εφαρμογής του Κανονισμού 1151/2012.

- Ως προς τους οίνους, έχουν εφαρμογή περισσότεροι Κανονισμοί. Το δίκαιο δε της Ένωσης έδωσε έμφαση στον συγκεκριμένο τομέα αγαθών λόγω της ιστορικής παράδοσης πολλών ευρωπαϊκών κρατών στην παραγωγή κρασιού. Ο Κανονισμός 555/2008 αφορούσε ζητήματα εφαρμογής του προγενέστερου Κανονισμού 479/2008 για την οργάνωση και την ενίσχυση της αγοράς κρασιών, τους ελέγχους και το εμπόριο⁶⁹. Ακολούθησε ο Κανονισμός 1306/2013 για τα οικονομικά, τη διαχείριση και τον έλεγχο της κοινής αγροτικής πολιτικής⁷⁰ και εν συνέχεια ο βασικός Κανονισμός 1308/2013 για την καθιέρωση κοινών αγορών αγροτικών προϊόντων. Ο Κανονισμός αυτός διακρίνει τις ενδείξεις των οίνων σε *γεωγραφικές, ονομασιών προέλευσης και παραδοσιακές ενδείξεις οίνων*⁷¹. Ο Κανονισμός 2018/273 αφορούσε ρυθμίσεις

⁶⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 2 § 2, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

⁶⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 555/2008, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0555&from=en>

⁷⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1306&from=en>

⁷¹ Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=EN>

αναφορικά με τις άδειες αμπελοφύτευσης και το αμπελουργικό μητρώο⁷², ενώ έχουν επίσης εκδοθεί οι Κανονισμοί 33/2019 και 34/2019 εκ των οποίων, ο πρώτος συμπληρώνει τον 1308/2013 και ο δεύτερος αφορά τις αιτήσεις καταχώρισης στα μητρώα ΓΕ.

- Ειδικώς για τους αρωματισμένους οίνους, ισχύει ο Κανονισμός 251/2014, που ρυθμίζει όλα τα συναφή ζητήματα συστημάτων ποιότητας και ορίζει αυτούς ως προϊόντα του τομέα οίνου με προσθήκη αρώματος⁷³.

- Ως προς τα αλκοολούχα ποτά, έχει εκδοθεί ο Κανονισμός 2019/787 για τον ορισμό και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων στα ποτά αλκοόλης άνω του 15%⁷⁴. Η ειδική ρύθμιση για την συγκεκριμένη κατηγορία αγαθών προκρίθηκε καθότι αυτά συνδέονται στενά με τον αγροτικό τομέα, καθώς εμμέσως αποτελούν παράγωγά του. Οι Κανονισμοί 2021/1235⁷⁵ και 2021/1236⁷⁶ συμπληρώνουν τον ανωτέρω Κανονισμό ως προς ζητήματα αιτήσεων καταχώρισης ΓΕ στην εν λόγω κατηγορία προϊόντων και το συναφές μητρώο. Εν προκειμένω αποδίδονται γεωγραφικές ενδείξεις όταν η αναγνωσιμότητα ή τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ποτού μπορεί να θεωρηθεί απόρροια της προέλευσής του από δεδομένο τόπο.

- Ως προς τα προϊόντα ορεινής παραγωγής, ήδη ο βασικός Κανονισμός 1151/2012 (για τα αγροτρόφιμα) προέβλεπε στο άρθρο 32⁷⁷ ένδειξη ποιότητας προαιρετικού χαρακτήρα για τα αγαθά των οποίων οι πρώτες ύλες προέρχονται από περιοχές ορεινές. Η ρύθμιση είχε ως δικαιολογητική βάση τις ιδιαίτερες δυσκολίες παραγωγής των εν λόγω αγαθών και την ανάγκη ενίσχυσης των παραγωγών τους για τη βιωσιμότητα της παραγωγής. Αργότερα, εκδόθηκε

⁷² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/273, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0273&from=en>

⁷³ Κανονισμός (ΕΕ) 251/2014, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0251&from=en>

⁷⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/787, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0787&from=EN>

⁷⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1235, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1235&from=EN>

⁷⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1236, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1236&from=EN>

⁷⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, άρθρο 32, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>

συμπληρωματικά ο Κανονισμός 665/2014 που εξειδικεύει τους όρους χρήσης της εν λόγω ένδειξης⁷⁸.

- Ως προς τα προϊόντα εξόχως απομακρυσμένων περιοχών, ο Κανονισμός 228/2013⁷⁹ προβλέπει ειδικά μέτρα για τα προϊόντα των εν λόγω περιοχών κρίνοντας ότι χρίζουν ειδικής ρύθμισης δεδομένων των δυσχερειών που συνεπάγεται ο απομακρυσμένος χαρακτήρας τους.

Η Πρόταση Κανονισμού της 31ης Μαρτίου 2022: Μετά από διαβούλευση, την άνοιξη του 2022 εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόταση Κανονισμού αφορούσα στις ΓΕ για τα γεωργικά προϊόντα, τα κρασιά και τα αλκοολούχα ποτά, που θα συνεπάγεται κατάργηση του Κανονισμού 1151/2012 (για τα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα) και τροποποίηση των Κανονισμών 1308/2013 (για τα κρασιά) και 2017/1001 και 2019/787 (περί αλκοολούχων ποτών). Η Πρόταση συμβαδίζει με τις κατευθύνσεις της ΚΓΠ και με την προσπάθεια υλοποίησης της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο»⁸⁰. Γίνεται προσπάθεια ανταπόκρισης στα σύγχρονα δεδομένα και ανάγκες, ενίσχυσης των γεωγραφικών ενδείξεων ως δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και προώθησης της υιοθέτησής τους σε όλη την Ένωση, καθότι έχει παρατηρηθεί γεωγραφική ανισοκατανομή ως προς τις καταχωρίσεις.

Όπως εξηγείται στην Αιτιολογική Έκθεση της Πρότασης, η Επιτροπή συνεργάστηκε σχετικά με εμπειρογνώμονες που επεσήμαναν α) ότι μέσω των ΓΕ προωθείται η βιωσιμότητα, οικονομική και περιβαλλοντική, στο βαθμό που οι παραγωγοί αντλούν κίνητρα να προβάλλουν στις προδιαγραφές των αγαθών τους τη μέριμνα που λαμβάνεται προς την κατεύθυνση αυτή, β) τη σημασία της απλοποίησης των διαδικασιών, γ) τον παράγοντα της δημιουργίας συλλογικών σχηματισμών παραγωγών, που θα καταστήσει ευχερέστερη οικονομικά και ευρύτερα την ανάπτυξη των ΓΕ και δ) ότι η αγροτική πολιτική πρέπει να επιδιώξει να ενημερώσει τους καταναλωτές, αλλά και να στρέψει τους παραγωγούς προς την κατάθεση αιτήσεων προστασίας των ΓΕ. Γενικοί στόχοι της Πρότασης είναι αφενός η περαιτέρω προώθηση των ΓΕ προς

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 665/2014, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0665&from=en>

⁷⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 228/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0228&from=en>

⁸⁰ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και αφετέρου η αυξημένη προστασία των συναφών δικαιωμάτων των παραγωγών. Διατηρείται, πάντως, κατά βάση τόσο η δομή των συστημάτων ποιότητας όσο και ο ρόλος των κρατών στη διαδικασία των αιτήσεων. Περιέχονται επίσης προβλέψεις και για τα προϊόντα ΕΠΙΠ. (Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού)⁸¹.

2.2.2. Η διαδικασία της καταχώρισης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.

Η κατοχύρωση των ΠΟΠ και ΠΓΕ γίνεται σε στάδια βάσει συστηματοποιημένης διαδικασίας που προβλέπεται ιδίως στον Κανονισμό (ΕΕ) 1151/2012⁸² και εμπλέκει τις λεγόμενες «ομάδες» παραγωγών, τις εθνικές αρχές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η κατοχύρωση γίνεται μόνο κεντρικά σε επίπεδο Ένωσης και όχι σε επίπεδο επιμέρους χωρών⁸³ (εν αντιθέσει με την κατοχύρωση των εμπορικών σημάτων για τα οποία προβλέπεται δυνατότητα κατοχύρωσης αυτοτελών εθνικών σημάτων). Μοναδικό στάδιο προστασίας σε εθνικό επίπεδο είναι αυτό που μεσολαβεί μεταξύ της υποβολής της αίτησης καταχώρισης στην Επιτροπή και της λήψης απόφασης επ' αυτής⁸⁴.

Η πορεία που ακολουθεί η διαδικασία καταχώρισης των ΠΟΠ και ΠΓΕ έχει ως ακολούθως:

A. Εθνικό Στάδιο:

- *Υποβολή αίτησης καταχώρισης:* Οι «ομάδες» - ενώσεις παραγωγών που ασχολούνται με το προϊόν που αφορά η ΓΕ υποβάλλουν στις αρχές του κράτους μέλους όπου βρίσκεται η συγκεκριμένη περιοχή αίτηση καταχώρισης. Εφόσον πρόκειται για περιοχή τρίτης χώρας η αίτηση υποβάλλεται στην Επιτροπή είτε άμεσα από τις «ομάδες» είτε από την τρίτη χώρα. Στις περιπτώσεις που η ΓΕ είναι διασυνοριακή ή των ΕΠΙΠ είναι δυνατό να υποβληθεί κοινή αίτηση από ομάδες περισσότερων κρατών της ΕΕ ή τρίτων χωρών⁸⁵. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το

⁸¹ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R(01)&from=EL)

⁸² Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, Κεφάλαιο IV

⁸³ ο.π., Σκέψη 24

⁸⁴ ο.π., Άρθρο 9

⁸⁵ ο.π. Άρθρο 49 § 1, 2 και 5

«ούζο» που από το 2008 έχει καταχωριθεί ως κοινή ΠΓΕ Ελλάδος και Κύπρου⁸⁶. Η υποβαλλόμενη αίτηση για να είναι πλήρης οφείλει να έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο και ιδίως να περιλαμβάνει το όνομα και τη διεύθυνση της ομάδας που υποβάλλει την αίτηση και των οργανισμών που ελέγχουν τις προδιαγραφές του αγαθού, τις ίδιες τις προδιαγραφές αυτού και έκθεση που προσδιορίζει αφενός τη σχέση του αγαθού με τον συγκεκριμένο τόπο και αφετέρου το όνομα και την περιγραφή του αγαθού και προσδιορισμό της περιοχής⁸⁷.

- *Έλεγχος σε εγχώριο επίπεδο*: Μετά την υποβολή της αίτησης, το κράτος μέσω των αρμοδίων αρχών του ελέγχει το αιτιολογημένο της αίτησης και το κατά πόσο ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις καταχώρισης⁸⁸. Στην Ελλάδα αρμόδια αρχή ελέγχου ως προς τα αγροτρόφιμα είναι ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛ.Γ.Ο.) «ΔΗΜΗΤΡΑ», στον οποίο μεταβιβάστηκαν οι αρμοδιότητες του συγχωνευθέντος σε αυτόν Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π.-AGROCERT.

- *Στάδιο δημοσιότητας και υποβολής ενστάσεων σε εγχώριο επίπεδο*: Το κράτος που διενεργεί τον έλεγχο της αίτησης μεριμνά για τη δημοσιότητα της διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό οιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον και διαμένει στο εν λόγω κράτος δύναται να καταθέσει αιτιολογημένη ένσταση ενώπιον των αρμοδίων εθνικών αρχών εντός ευλόγου χρόνου, που πάντως δεν ορίζεται επακριβώς στον Κανονισμό⁸⁹. Οι εθνικές αρχές αποφαινόμενες επί της ενστάσεως λαμβάνοντας υπ' όψιν όχι μόνον τα εθνικά δεδομένα, αλλά αυτά ολόκληρης της ΕΕ⁹⁰.

- *Λήψη εθνικής απόφασης, τήρηση δημοσιότητας και Διαβίβαση της αιτήσεως στην Επιτροπή*: Εφόσον το στάδιο των ενστάσεων παρέλθει άπρακτο ή απορριφθούν τυχόν ενστάσεις και παράλληλα, οι εθνικές αρχές κρίνουν ως παραδεκτή την υποβληθείσα αίτηση, προχωρούν σε έκδοση θετικής απόφασης, την οποία και διαβιβάζουν στην Επιτροπή μαζί με την αίτηση. Το κράτος μεριμνά επιπρόσθετα για τη δημοσιοποίηση των προδιαγραφών του προϊόντος και της θετικής αποφάσεως που έλαβε⁹¹.

⁸⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

⁸⁷ ο.π., Άρθρο 8 § 1

⁸⁸ ο.π., Άρθρο 49 § 2

⁸⁹ ο.π., Άρθρο 49 § 3

⁹⁰ ο.π., Άρθρο 10 § 2

⁹¹ ο.π., Άρθρο 49 § 4

B. Εξέταση από την Επιτροπή:

- *Εξέταση από την Επιτροπή:* Η Επιτροπή παραλαμβάνει τις αιτήσεις καταχώρισης, δημοσιεύοντας σε μηνιαία βάση τις ονομασίες που αφορούν. Εξετάζει δε την εκάστοτε διαβιβάσθαισα αίτηση εντός εξαμήνου από τη διαβίβαση, αιτιολογώντας τυχόν καθυστέρηση⁹².

- *Δημοσιότητα:* Εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι η αίτηση πληροί τις προϋποθέσεις, δημοσιεύει στην Εφημερίδα της ΕΕ για την περίπτωση των ΠΟΠ και ΠΓΕ ενιαίο έγγραφο, παραπέμποντας και στις προδιαγραφές, ενώ για την περίπτωση των ΕΠΠΠ τις προδιαγραφές⁹³.

- *Στάδιο κοινοποίησης ενστάσεων στην Επιτροπή:* Από την άνω δημοσιότητα εκκινεί τρίμηνη προθεσμία για την κοινοποίηση ενστάσεων (μετά δήλωσης περί ενδεχομένου παραβίασης του Κανονισμού της ΕΕ επί ποινή ακυρότητας) στην Επιτροπή από κράτη μέλη, τρίτες χώρες ή έχοντες έννομο συμφέρον εγκατεστημένους σε αυτές⁹⁴.

- *Διαβίβαση ενστάσεων από την Επιτροπή στο κράτος μέλος:* Η ένσταση διαβιβάζεται πάραυτα από την Επιτροπή στην αρμόδια εθνική αρχή που υπέβαλε την αίτηση⁹⁵.

- *Έλεγχος δήλωσης ενστάσεως από την Επιτροπή και Διαβουλεύσεις μερών:* Εφόσον εντός διμήνου από την υποβολή της ένστασης κοινοποιηθεί στην Επιτροπή δήλωση ένστασης, η Επιτροπή κρίνει επί του παραδεκτού της και εντός διμήνου από την κοινοποίηση καλεί τα μέρη (ενιστάμενο και αιτούν) να διαβουλευθούν εντός τριμήνου, με δυνατότητα τρίμηνης παράτασης, ανταλλάσσοντας πληροφορίες που εν περιπτώσει αδυναμίας συμφωνίας γνωστοποιούνται στην Επιτροπή⁹⁶.

- *Απόφαση επί της αιτήσεως καταχώρισης:* Η Επιτροπή εκδίδει επί της αιτήσεως εκτελεστικές πράξεις με τις οποίες διαζευκτικά κατά περίπτωση: α) απορρίπτει την αίτηση εάν μετά τη διαβίβασή της διαπιστώσει πως δεν πληροί τις προϋποθέσεις, β) καταχωρεί την αιτηθείσα ΓΕ εφόσον δεν της κοινοποιηθεί καμία ένσταση ή δήλωση ενστάσεως, γ) καταχωρεί την αιτηθείσα ΓΕ εφόσον μετά την κοινοποίηση δήλωσης ένστασης και τις διαβουλεύσεις τα

⁹² ο.π., Άρθρο 50 § 1

⁹³ ο.π., Άρθρο 50 § 2

⁹⁴ ο.π., Άρθρο 51 § 1

⁹⁵ ο.π.

⁹⁶ ο.π., Άρθρο 51 § 3

μέρη καταλήξουν σε συμφωνία, δ) αποφασίζει επί της αιτήσεως καταχώρισης όταν μετά την κοινοποίηση δήλωσης ένστασης και τις διαβουλεύσεις τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία⁹⁷.

- *Δημοσιότητα αποφάσεων της Επιτροπής*: Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την δημοσίευση των αποφάσεων/πράξεων της Επιτροπής στην Εφημερίδα της ΕΕ⁹⁸.

Σε κάθε περίπτωση μετά την καταχώριση ενός ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΠ η Επιτροπή μπορεί κατόπιν αιτήσεως ή και με πρωτοβουλία της να ακυρώσει την καταχώριση εφόσον είτε δεν διασφαλίζεται η τήρηση των προδιαγραφών είτε αντίστοιχο προϊόν δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εμπορίου επί επταετία. Αντίστοιχα, προβλέπεται και διαδικασία τροποποίησης των προδιαγραφών προϊόντος.

2.3. Σε επίπεδο Ελλάδος

Σε εγχώριο νομοθετικό επίπεδο δέον να διακρίνουμε μεταξύ κανόνων που αφορούν την πιστοποίηση των ΓΕ εν στενή εννοία και της νομοθεσίας περί εμπορικών σημάτων και ανταγωνισμού ή ειδικών νόμων που περιλαμβάνουν διατάξεις και για την προστασία των ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΠ.

A. Η νομοθεσία που αφορά την πιστοποίηση των ΓΕ εν στενή εννοία έχει χαρακτήρα εφαρμοστικό των Κανονισμών της ΕΕ. Σχετικά και για τους σκοπούς της εφαρμογής των Κανονισμών αυτών έχει εκδοθεί στη χώρα μας η ΚΥΑ 261611/07.03.2007, η οποία εξακολουθεί να ισχύει, όπως έχει τροποποιηθεί διαδοχικά⁹⁹. Με την παρ. 9 του άρθρου 13 της ως άνω ΚΥΑ 261611/Β' 406/22.03.2007 ορίζεται ότι σε περίπτωση παράβασης παραγωγού αναφορικά με τη δημόσια υγεία ή την παραπλάνηση των καταναλωτών, η αρμόδια αρχή δύναται να μεριμνά για την απόσυρση από την αγορά όλης της παρτίδας αγαθών που παραβιάζει τους όρους της σήμανσης ΓΕ¹⁰⁰. Ειδικώς προβλέπονται για τον παραβάτη παραγωγό διοικητικές κυρώσεις και πρόστιμα, αλλά και η αφαίρεση της έγκρισης παραγωγής ή και συσκευασίας προϊόντων. Με την

⁹⁷ ο.π., Άρθρο 52

⁹⁸ ο.π.

⁹⁹ Η ΚΥΑ 261611/07.03.2007 έχει τροποποιηθεί δυνάμει των ΚΥΑ 290398/11.04.2008 (ΦΕΚ 694 Β'), 318764/07.08.2008 (ΦΕΚ 1683 Β') και των ΥΑ 3321/145849 (ΦΕΚ 4980/Β/08-11-2018) και ΥΑ 107/11755 (ΦΕΚ 196/Β/19-01-2023)

¹⁰⁰ ο.π., άρθρο 13 § 9.

εν λόγω ΚΥΑ ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.-AGROCERT ορίζεται ως αρμόδια αρχή της χώρας για τον έλεγχο και την πιστοποίηση των προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε. και στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του αυτής, διενεργεί ελέγχους και χορηγεί πιστοποίηση σε επιχειρήσεις παραγωγής, συσκευασίας και εμπορίας των προϊόντων αυτών. Ήδη η σχετικές αρμοδιότητες ανήκουν στον Ελληνικό Γεωργικό Οργανισμό (ΕΛ.Γ.Ο.) «ΔΗΜΗΤΡΑ» που ιδρύθηκε με την ΚΥΑ 188763/10.10.2011 (ΦΕΚ Β'2284) ως προϊόν συγχώνευσης τεσσάρων επιμέρους Οργανισμών¹⁰¹. Ο Οργανισμός τηρεί αυτοτελές μητρώο πιστοποιημένων επιχειρήσεων και δικαιούχων ενδείξεων και αποδίδει παράλληλα με τις λοιπές ενδείξεις που προβλέπονται από τους Κανονισμούς της ΕΕ και δικές του ετικέτες πιστοποίησης AGROCERT¹⁰². Η αρμοδιότητα, ωστόσο, για την πιστοποίηση αρωματισμένων οίνων ανήκει στις Περιφέρειες και δη στις οικείες Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας, ενώ για τα αλκοολούχα ποτά η πιστοποίηση γίνεται από το Γενικό Χημείο του Κράτους.

Β. Κατά το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο, εφαρμογή σχετικά έχουν ο νόμος περί σημάτων και ο νόμος περί αθεμίτου ανταγωνισμού, συναφείς όμως διατάξεις απαντώνται και στο νόμο περί προστασίας καταναλωτών και σε κατά περίπτωση ειδικούς νόμους:

ι. Ο Ν. 4679/2020: Ο νυν ισχύον ελληνικός νόμος «περί σημάτων» είναι ο Ν. 4679/2020¹⁰³, που ενσωματώνει τις κοινοτικές Οδηγίες 2004/48 και 2015/2436 και διαπνέεται, μεταξύ άλλων, από την πρόθεση αποτροπής παραπλάνησης των καταναλωτών σχετικά με την τοπική προέλευση των αγαθών. Ήδη υπό την προισχύσασα νομοθεσία, τα τοπωνύμια δεν μπορεί να μονοπωλούνται (Μαρίνος Μ.-Θ., 2016, σελ. 119)¹⁰⁴ και περιλαμβάνονται στους απόλυτους λόγους απαραδέκτου ως ενδείξεις περιγραφικές (Χρυσάνθης Χρ., 2020, σελ. 34)¹⁰⁵. Στο άρθρο 4 του Ν. 4679/2020 και μεταξύ των λόγων απόλυτου απαραδέκτου, προβλέπεται ότι δεν είναι

¹⁰¹ Ο ΕΛΓΟ - ΔΗΜΗΤΡΑ προέκυψε από συγχώνευση α) του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. - AGROCERT, β) του ΕΛ.Ο.ΓΑΚ., γ) του ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε. και δ) του ΟΓΕΕΚΑ - ΔΗΜΗΤΡΑ

¹⁰² Ετικέτες πιστοποίησης AGROCERT:

¹⁰³ Ν. 4679/2020 περί Εμπορικών Σημάτων (ΦΕΚ Α' 71/20.03.2020)

¹⁰⁴ Μαρίνος Μ.-Θ. (2016), *Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων*, Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν.Σάκκουλας, σελ. 119

¹⁰⁵ Χρυσάνθης Χρ. (2020), *Το Νέο Δίκαιο των Εμπορικών Σημάτων (Ν. 4679/2020)*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 34

επιτρεπτή η κατοχύρωση σήματος που αποτελείται αποκλειστικά από ένδειξη που δηλώνει στο εμπόριο τη γεωγραφική προέλευση προϊόντος ή που μπορεί να παραπλανήσει τους καταναλωτές ως προς αυτή ή αποκλείεται από τη νομοθεσία, εγχώρια και κοινοτική και τις διεθνείς συμβάσεις ως προς τα ΠΟΠ και ΠΓΕ¹⁰⁶. Στο άρθρο 11 του Νόμου ορίζεται ότι ο σηματούχος δεν έχει δικαίωμα να απαγορεύει σε τρίτους να κάνουν χρήση ενδείξεων που αφορούν τη γεωγραφική προέλευση. Συναφώς στο άρθρο 50 προβλέπεται έκπτωση από το σήμα στην περίπτωση που από τη χρήση του προκύπτει πιθανότητα παραπλάνησης των καταναλωτών ως προς την τοπική προέλευση των αγαθών, ενώ εξαίρεση της γεωγραφικής ένδειξης προβλέπεται και στο άρθρο 56 ως προς τα προϊόντα που δύνανται να πιστοποιούνται από τον δικαιούχο «σήματος πιστοποίησης».

Ωστόσο, βάσει των άρθρων 64 και 66 του Νόμου, μία ΓΕ μπορεί να καταχωρηθεί ως «συλλογικό σήμα», σύμφωνα με τους όρους περί κανονισμού χρήσης του άρθρου 65 και χωρίς όμως με τον τρόπο αυτό να παρέχεται δικαίωμα αποκλεισμού της δυνατότητας χρήσης της ΓΕ από τρίτους που τη χρησιμοποιούν βάσει αυτοτελούς δικαιώματος ή χωρίς να θίγουν τα χρηστά συναλλακτικά ήθη. Η διαφοροποίηση δικαιολογείται επειδή το συλλογικό σήμα -του οποίου δικαιούχος μπορεί να είναι μόνον νομικό πρόσωπο (πχ συνεταιρισμός, σωματείο παραγωγών κλπ)- δεν μονοπωλεί την ΓΕ. Τούτο καθόσον όσοι την χρησιμοποιούν σύμφωνα με τα χρηστά ήθη δεν θίγονται από την τυχόν κατοχύρωση του συλλογικού σήματος, ο δε δικαιούχος του υποχρεούται να δέχεται ως μέλη όσους πληρούν τους όρους του κανονισμού χρήσης του άρθρου 65 (Γεωργόπουλος Ι., 2022, σελ. 1269)¹⁰⁷. Σε κάθε περίπτωση επισημαίνεται ότι τα συλλογικά σήματα λειτουργούν για τη διάκριση προϊόντων ή υπηρεσιών ως προερχομένων από τα μέλη του νομικού προσώπου - δικαιούχου και όχι ως προερχομένων από συγκεκριμένο τόπο ή παραγομένων με ειδικό τρόπο παραγωγής. Εφόσον περιέχουν ΓΕ και υποδηλώνουν διάκριση προέλευσης όχι από τα μέλη του δικαιούχου, αλλά τον γεωγραφικό τόπο της ένδειξης, η σχετική αίτηση κατοχύρωσής τους πρέπει να απορρίπτεται¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Υπό την έννοια αυτή, ήδη υπό το προγενέστερο καθεστώς του Ν. 4072/2012, έχουν απορριφθεί αιτήσεις σημάτων με τις ενδείξεις «ICARIA PURE» ή «SANTORINI PHARMACY». Γεωργοπούλου Π., *Σήματα & Γεωγραφικές Ενδείξεις - Πρακτική του Ελληνικού Γραφείου Σημάτων, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018*.

¹⁰⁷ Γεωργόπουλος Ι. (2022), *Συλλογικά Σήματα*, σε Ρόκας Ν. (Επίμ.), *Δίκαιο Σημάτων*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 1269

¹⁰⁸ ο.π. :

ii. Ο Ν. 146/1914: Εφαρμοστέος εν προκειμένω είναι και ο Ν. 146/1914 «περί αθεμίτου ανταγωνισμού» (Λιακόπουλος Θ., 2000, σελ. 85 και 403)¹⁰⁹, ώστε η προστασία των ΓΕ εξισώνεται με προστασία έναντι της παραπλάνησης (Αποστολόπουλος Χ., 2005, σελ. 1274)¹¹⁰. Μη επιτρεπτή κατά την έννοια του άρθρου 1 του νόμου αυτού είναι και η προωθητική ενέργεια που παραβιάζει τα χρηστά ήθη και στοχεύει στον ανταγωνισμό. Αντίστοιχα, μη επιτρεπτή κατά την έννοια του άρθρου 3 είναι και όταν δύναται να παραπλανήσει -μεταξύ άλλων- και αναφορικά με την ποιότητα, την προέλευση και τον τρόπο παραγωγής¹¹¹. Εν γένει ουσιώδης είναι η ύπαρξη ή μη πραγματικού κινδύνου πρόκλησης σύγχυσης και παραπλάνησης των καταναλωτών, καθότι κατά την έννοια του άρθρου 3 για το «αθέμιτο» απαιτείται να δηλώνεται αναληθής τόπος πηγής, αλλά και παράλληλα να καλλιεργείται εντύπωση ιδιαίτερα ευνοϊκής προσφοράς (Ρόκας Ν, 1979, σελ. 33)¹¹². Στην περίπτωση που συντελείται παραπλάνηση λόγω της χρήσης της ΓΕ δύναται να στοιχειοθετηθεί και ποινική ευθύνη κατά το άρθρο 4 του Νόμου.

iii. Ο Ν. 2251/1994: Και ο νόμος «περί προστασίας καταναλωτών»¹¹³ περιλαμβάνει διατάξεις κατά της κατάχρησης των ΓΕ στο βαθμό που αυτές ασφαλώς υφίστανται και προς το συμφέρον του αγοραστικού κοινού. Έτσι, στο άρθρο 10 § 9 προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης συλλογικής αγωγής, μεταξύ άλλων, για την παράλειψη παραπλανητικής διαφήμισης, ενώ στο άρθρο 9 § 3 εδ. α' ορίζεται ότι οι ΓΕ είναι μεταξύ των στοιχείων που λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την εξέταση του τυχόν παραπλανητικού χαρακτήρα μιας διαφήμισης (Αποστολόπουλος Χ., 2005, σελ. 1274)¹¹⁴.

iv. Ειδικοί Νόμοι: Παράλληλα, η νομοθεσία της χώρας μας προστατεύει τις ΓΕ και βάσει ειδικών νόμων κατά περίπτωση. Ενδεικτικά, για το ελαιόλαδο έχει εφαρμογή ο Ν. 2040/1992

¹⁰⁹ Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 85 και 403

¹¹⁰ Αποστολόπουλος Χ. (2005), Η προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων στην Ελλάδα και η ανάγκη ενίσχυσής της βάσει των κοινοτικών επιταγών, *ΔΕΕ 12/2005*, σελ. 1274.

¹¹¹ Ν. 146/1914, άρθρα 1 και 3

¹¹² Ρόκας Ν. (1979), *Ενδείξεις γεωγραφικής προελεύσεως*, ΕΕμπΔ, λ', σελ. 33.

¹¹³ Ν. 2251/1994, άρθρα 9 και 10

¹¹⁴ Αποστολόπουλος Χ. (2005), ο.π.

(άρθρο 11), για τα αγροτικά προϊόντα το π.δ. 81/1993 και για τα αμπελοοινικά προϊόντα το ν.δ. 243/1969 (Ρόκας Ν., 2022, σελ. 236)¹¹⁵.

ν. Το άρθρο 184 του Ν. 4072/2012: Παρότι κατηγορημένος ως προς τις περισσότερες περιπτώσεις διατάξεις του, ο Ν. 4072/2012 παραμένει σε ισχύ -εκτός άλλων και- ως προς το άρθρο 184 αυτού. Με το εν λόγω άρθρο προβλέφθηκε το πρώτον το λεγόμενο «Ελληνικό Σήμα», που αποτελεί διάκριση, λεκτική και εικαστική, που δυνητικά μπορούν να λάβουν ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες¹¹⁶, επωφελούμενα από την αναγνωσιμότητα και τη δηλωτική λειτουργία του ότι συνδέονται με την Ελλάδα. Προβλέφθηκε επίσης η καταχώριση του σήματος στον *Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας* (ΠΟΔΙ). Με την ΥΑ 67382/04.12.2014¹¹⁷ προσδιορίστηκε το σήμα ως προς την απεικόνισή του¹¹⁸. Το σήμα ανήκει στο ελληνικό κράτος¹¹⁹ και δεν δηλώνει σύνδεσμο με συγκεκριμένη παραγωγική μονάδα, παρά μόνο την ελληνική προέλευση των αγαθών στα οποία τίθεται. Παρουσιάζει δε ομοιότητες με το συλλογικό σήμα, ώστε είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για το τελευταίο (Μαρκοπούλου Δ, Παπακωνσταντίνου Ευ., 2016, σελ. 348-349)¹²⁰.

¹¹⁵ Ρόκας Ν. (2022), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία & Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 236

¹¹⁶ Ν. 4072/2012, άρθρο 184

¹¹⁷ ΥΑ 67382/04.12.2014 (ΦΕΚ Β' 3356/15-12-2014)

¹¹⁸ Το «Ελληνικό Σήμα»:

¹¹⁹ Μαρκοπούλου Δ. & Παπακωνσταντίνου Ευαγ. (2016), *Νόμος 4072/2012 περί Σημάτων (άρθρα 121επ) Κατ' άρθρον ερμηνεία*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 348-349.

¹²⁰ ο.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα οφέλη της κατοχύρωσης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.

Μελέτη περιπτώσεων

3.1. Η παρεχόμενη προστασία και τα μητρώα προϊόντων

Σκοπός και κίνητρο της καταχώρισης των ΓΕ είναι η προστασία και τα οφέλη που συνεπάγεται. Ως προς την παρεχόμενη προστασία, ήδη με την υποβολή της αίτησης καταχώρισης από το επιμέρους κράτος στην Επιτροπή εκκινεί ένα προ-στάδιο αυτής σε εθνικό επίπεδο. Κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταχώρισης, η απόφαση περί καταχώρισης μιας ΓΕ δημοσιοποιείται στην Εφημερίδα της Ένωσης, γεγονός που σηματοδοτεί πλέον την έναρξη της προστασίας σε επίπεδο ΕΕ και μόνον, αφού η προβλεπόμενη από τη νομοθεσία της ΕΕ προστασία ισχύει αποκλειστικά εντός της επικρατείας της. Εκτός αυτής, προστασία παρέχεται βάσει των διεθνών ή διμερών συμφωνιών (Μανανά Σ., 2019), όπως οι συμφωνίες TRIPS και CETA αντίστοιχα¹²¹.

Αντικείμενο προστασίας που παρέχεται από τους συναφείς Κανονισμούς της ΕΕ είναι η ονομασία και όχι το ίδιο το αγαθό. Η δε προστασία δεν έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια και δεν παρέχεται μόνο στα μέλη της «ομάδας» που υπέβαλε την αίτηση καταχώρισης, καθόσον χρήση της ΓΕ μπορούν να κάνουν όλοι οι παραγωγοί που πληρούν τις προδιαγραφές των υπαγομένων προϊόντων. Προστατεύεται η «συλλογική φήμη» (good will) των απασχολούμενων με την παραγωγή ορισμένου αγαθού σε ορισμένο τόπο, της προστασίας μη ούσης αποκλειστικής, αλλά δυναμένης να καταλάβει και μελλοντικούς αντίστοιχους παραγωγούς (Αποστολόπουλος Χ., 2005, σελ. 1274)¹²².

Οι ΠΟΠ και ΠΓΕ προστατεύονται από την κατάχρηση και από την απομίμηση. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012, οι καταχωριθείσες ΠΟΠ και

¹²¹ Μανανά Σ., *Ευκαιρίες & προοπτικές των προϊόντων με ΠΟΠ/ΠΓΕ στον κλάδο της τυροκομίας*, Εισήγηση, 11η Έκθεση Ζωοτεχνίας, Θεσσαλονίκη 2019.

¹²² Αποστολόπουλος Χ. (2005), Η προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων στην Ελλάδα και η ανάγκη ενίσχυσής της βάσει των κοινοτικών επιταγών, ΔΕΕ 12/2005, σελ. 1274.

ΠΓΕ αποκτούν προστασία έναντι α) της χρήσης τους στο εμπόριο για αγαθά που ναι μεν δεν τα αφορά η καταχώριση, πλην όμως εμπίπτουν σε σύγκριση με αυτά ή εκμεταλλεύονται την αναγνωρισιμότητα της ΓΕ, β) της απομίμησης ή της αναφοράς τους επί αγαθών ακόμα και αν δηλώνεται η αληθής προέλευσή τους ή η καταχρώμενη ΓΕ αναφέρεται μαζί με λέξεις που υποδηλώνουν «τύπο» ή «απομίμηση», γ) κάθε άλλης ενδείξεως ψευδούς ή παραπλανητικής επί της συσκευασίας προϊόντος, αναφορικά με την προέλευση και τις ιδιότητές του, και από χρήση συσκευασίας που δυνητικά προσδίδει πλανεμένη αντίληψη περί της προέλευσης και δ) λοιπών πάσης φύσεως πρακτικών δυναμένων να προκαλέσουν πλάνη στο αγοραστικό κοινό¹²³. Στην πρώτη εκ των ανωτέρω περιπτώσεων γίνεται λόγος για την ευθύτερη κατάχρηση των ΠΟΠ και ΠΓΕ, ήτοι για την αυτούσια χρήση τους σε προϊόντα που δεν προέρχονται από τη συγκεκριμένη περιοχή ή δεν πληρούν τις προδιαγραφές, αλλά είναι «συγκρίσιμα», ήτοι παρόμοια / ίδιας κατηγορίας, ώστε η καταχρηστική χρήση της ΓΕ συνεπάγεται ευθεία εξαπάτηση ως προς την προέλευση ή τις ιδιότητες του προϊόντος και όχι απλώς σύγχυση. Η δεύτερη περίπτωση της απομίμησης ή επίκλησης των ΠΟΠ και ΠΓΕ καταλαμβάνει τις καταχρήσεις έστω κι αν αυτές είναι έμμεσες ή υπαινίσσονται την ανύπαρκτη ταύτιση. Η τρίτη περίπτωση κατάχρησης αναφέρεται σε οτιδήποτε άλλο αναγράφεται σε οποιοδήποτε τμήμα ή περιβλήμα προϊόντος και μπορεί να δημιουργήσει πεπλανημένη εντύπωση για την καταγωγή και τις προδιαγραφές του. Τέλος, η τέταρτη εκ των ανωτέρω περιπτώσεων αφορά και τη χρήση κάθε *πρακτικής* που αποσκοπεί να επωφεληθεί ο παραβάτης από τη φήμη της ΠΟΠ/ΠΓΕ μέσω παραπλάνησης.

Ο Κανονισμός¹²⁴ προστατεύει επίσης τις ΠΟΠ και ΠΓΕ που καταχωρούνται από το να καταστούν γενικές¹²⁵, ήτοι κοινής χρήσης που χαρακτηρίζουν πλέον μια κατηγορία προϊόντων, χάνοντας τον σύνδεσμό τους με ορισμένη περιοχή. Ωστόσο, ως προς τις ενδείξεις που έχουν καταστεί γενικές προ της καταχώρισεως θεωρείται δέον να διατηρήσουν τη γενικότητα αυτή και ο Κανονισμός στο β' εδάφιο της παρ. 1 του ως άνω άρθρου 13 προβλέπει ότι όταν τέτοια ένδειξη περιλαμβάνεται σε ΠΟΠ/ΠΓΕ, η χρήση της συγκεκριμένης γενικής ενδείξεως δεν

¹²³ Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, Άρθρο 13 § 1

¹²⁴ ο.π., Άρθρο 13 § 2

¹²⁵ Πρόκειται για ενδείξεις που στην πορεία της χρήσης τους έχουν χάσει το νόημά τους, ώστε χρησιμοποιούνται πλέον για να αποδώσουν τον τύπο/κατηγορία προϊόντων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ανεξαρτήτως γεωγραφικής προέλευσης. Παραδείγματα τέτοιων γενικών ενδείξεων είναι το «τσένταρ» που πλέον δεν συνδέεται με το Cheddar της Αγγλίας ή τα «λουκάνικα Φρανκφούρτης» που χαρακτηρίζονται ως τέτοια ανεξαρτήτως του πού παράγονται. Σχετικό ζήτημα είχε τεθεί και για την περίπτωση της «φέτας» όπου ωστόσο υπερίσχυσε ο μη γενικός της χαρακτήρας.

παραβιάζει την προστασία που παρέχεται από τις περιπτώσεις των υπό α' και β' στοιχείων του άρθρου¹²⁶. Ενώ δηλαδή η καταχώριση, αν δεν προκύπτει διαφορετικά, συνεπάγεται προστασία για το σύνολο μιας σύνθετης ονομασίας, αλλά και για τα επιμέρους στοιχεία της, αυτό δεν συμβαίνει για τυχόν τμήμα της που ήδη κατά την καταχώριση τυγχάνει κοινής χρήσης (γενικό).

Η προστασία επιβάλλεται από τα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ μέσω προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων που λαμβάνονται από τα διοικητικά τους όργανα, αλλά και τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια (Μανανά Σ., 2019)¹²⁷. Όπως, όμως, έχει κρίνει το ΔΕΕ, μόνο αρμόδιο για τον έλεγχο της τήρησης των προδιαγραφών του ΠΟΠ είναι το κράτος προέλευσης, χωρίς να υφίσταται αντίστοιχη υποχρέωση για τα λοιπά κράτη μέλη (ΔΕΕ, C-132/05)¹²⁸. Συναφώς δημιουργείται πιθανό αδύναμο σημείο στην προστασία των ενδείξεων, καθώς είναι προφανής η δυσκολία των κρατών μελών να διεξάγουν ελέγχους ποιότητας εκτός των ορίων της επικρατείας τους.

Πέραν του κοινοτικού δικαίου, προστασία παρέχεται για τις ΓΕ και από την συμφωνία TRIPS και δη από τα άρθρα 22 και 23 αυτής. Ιδίως με το άρθρο 22 ορίζεται ότι τα μέλη της συμφωνίας υποχρεούνται να απαγορεύουν τη χρήση ΓΕ επί ή περί αγαθών που δεν προέρχονται αληθώς από το συγκεκριμένο τόπο. Το άρθρο 23 επιβάλλει πρόσθετη προστασία για το κρασί και τα οινοπνευματώδη.

Με την θετική ολοκλήρωση της διαδικασίας καταχώρισης σε επίπεδο ΕΕ, οι ονομασίες καταχωρούνται στα ειδικά για το σκοπό αυτό μητρώα της ΕΕ, των οποίων η δημιουργία προβλέφθηκε στο άρθρο 11 του Κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012. Σήμερα λειτουργούν τα μητρώα «e-Ambrosia» και «GIView», υπό το «e-Ambrosia» λειτουργούν δε και μητρώα για τις παραδοσιακές ενδείξεις που προστατεύονται στην ΕΕ για το κρασί και για τα ΕΠΠ¹²⁹.
Ειδικότερα:

¹²⁶ ο.π.

¹²⁷ ο.π.

¹²⁸ Case C-132/05, Judgment – 26.02.2008 - Commission vs Germany, Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-132/05>

¹²⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Geographical indications registers*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-registers_en

- Το «**e-Ambrosia**» αποτελεί νομικό μητρώο, που περιλαμβάνει τρόφιμα και αγροτικά προϊόντα, αλκοολούχα ποτά και κρασιά και παρέχει πληροφορίες για τα αγαθά που αφορά, την ονομασία του προϊόντος, τη χώρα υποβολής της αίτησης, τον τύπο της προστατευόμενης ένδειξης και την κατάστασή της (υποβολής / δημοσίευσης / καταχώρισης), καθώς και ημερομηνίες και λοιπές λεπτομέρειες¹³⁰. Το μητρώο τέθηκε σε λειτουργία σταδιακά από τον Απρίλιο του 2019 μετά από συνένωση τριών επιμέρους μητρώων¹³¹, ώστε να απλοποιηθεί η διαδικασία αναζήτησης και να αυξηθεί το επίπεδο ενημέρωσης¹³². Κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας εργασίας το μητρώο γεωγραφικών ενδείξεων της ΕΕ «e-Ambrosia» αριθμεί συνολικά 3.835 προϊόντα, εκ των οποίων 1.631 αφορούν οίνους, 1.617 αφορούν γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα και 260 αφορούν οινοπνευματώδη ποτά¹³³. Εξ αυτών, την Ελλάδα αφορούν 284 καταχωρίσεις, εκ των οποίων 114 ΠΟΠ, 155 ΠΓΕ και 15 ΓΕ.

Υπό το «e-Ambrosia» λειτουργούν επίσης ειδικά μητρώα αφενός για τις παραδοσιακές ενδείξεις που προστατεύονται στην ΕΕ για το κρασί¹³⁴ και αφετέρου για τα ΕΠΙΠ¹³⁵, εκ των οποίων το τελευταίο αριθμεί 78 συναφείς ενδείξεις, περιλαμβανομένης μίας μόνο ελληνικής¹³⁶.

- Το «**Giview**»¹³⁷, εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο του 2020 και αφορά όλες τις ΓΕ που έχουν καταχωρηθεί σε κοινοτικό επίπεδο, περιλαμβανομένων αυτών που προέρχονται από χώρες εκτός ΕΕ και προστατεύονται βάσει συμφωνιών διμερών ή πολυμερών, αλλά και τις ΓΕ της ΕΕ που

¹³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

¹³¹ DOOR, e-Spirit-Drinks και e-Bacchus

¹³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Geographical indications for food, wine and spirit drinks now available on new public database*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/news/geographical-indications-food-wine-and-spirit-drinks-now-available-new-public-database-2020-01-10_en

¹³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

¹³⁴ *Traditional terms protected in the European Union for wine*: Οι παραδοσιακές ενδείξεις για το κρασί χρησιμοποιούνται προς πληροφόρηση των καταναλωτών σχετικά με τις μεθόδους παραγωγής ή παλαίωσης των κρασιών, το χρώμα και λοιπές ιδιότητες. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Traditional Terms, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tdt>

¹³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Traditional Specialities Guaranteed, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tsg>

¹³⁶ Κλαρίσιο Ροδάκινο

¹³⁷ EUIPO, *Giview* μητρώο, Διαθέσιμο στο: <https://www.tmdn.org/giview/>

τυγχάνουν προστασίας εκτός της Ένωσης. Περιλαμβάνει γεωργικά προϊόντα, τρόφιμα, οίνους, αρωματισμένους οίνους και αλκοολούχα ποτά και παρέχει αναλυτικές πληροφορίες για κάθε καταχωρημένο ή προς καταχώρηση προϊόν. Μάλιστα, είναι προσβάσιμο προς ανάρτηση πληροφοριών, περιγραφών ή και φωτογραφιών προϊόντων από τις εθνικές αρχές και τις ομάδες παραγωγών, ώστε να αυξάνεται η δημοσιότητα και να διευκολύνεται η καταπολέμηση της κατάχρησης των ΓΕ¹³⁸.

3.2. Τα Οφέλη της καταχώρισης των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.

A. Οι ΓΕ ταυτοποιούν τα προϊόντα εστιάζοντας στον ιδιαίτερο σύνδεσμό τους με τον τόπο παραγωγής τους και ενδεχομένως ιδιαίτερες ιδιότητες και παραδοσιακούς τρόπους παραγωγής. Έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των καταναλωτών ότι προϊόντα που φέρουν πιστοποίηση ΓΕ θεωρούνται ως ανώτερης ποιότητας, αγνότερα και πλέον αυθεντικά σε βαθμό που το αγοραστικό κοινό είναι διατεθειμένο να ξοδέψει περισσότερα για να τα αποκτήσει. Η πιστοποίηση συνδεδεμένη με κατάλληλους ελέγχους, μειώνει το κόστος έρευνας των καταναλωτών, εγγυώμενη την συγκεκριμένη ποιότητα και συμβάλει στην πληροφόρηση και την ασφάλεια του αγοραστικού κοινού. Η αυξημένη εκτίμηση που αποκτούν οι καταναλωτές για τα προϊόντα δικαιολογεί την ενδεχομένως ανώτερη τιμή τους έναντι αντίστοιχων αγαθών που δεν φέρουν πιστοποίηση ΓΕ, ως ανταποκρινόμενη στο πλεονέκτημα ποιότητας που τα συνοδεύει και ως εκ τούτου λειτουργεί ως κίνητρο για τους παραγωγούς, συμβάλλει στην βιωσιμότητα της αγροτικής παραγωγής, στη διατήρηση του τοπικού πληθυσμού των περιοχών και στη διάσωση της παράδοσης και έχει συνολικό θετικό αντίκτυπο στην οικονομία. Τα ανωτέρω διαπιστώνονται από σειρά ερευνών και έχουν συνδεθεί με πολιτικές της ΕΕ για την οικονομία και το περιβάλλον.

¹³⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *New search database for geographical indications in the EU*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/news/new-search-database-geographical-indications-eu-2020-11-25_en

- Οφέλη για τις επιχειρήσεις σύμφωνα με τον ΠΟΔΙ:

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) οι ΓΕ επιτρέπουν στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις:

α) *Να ενισχύουν τη φήμη των προϊόντων τους:* Οι ΓΕ προσδίδουν αναγνωσιμότητα και υπεραξία στα αγαθά από την οποία μπορούν να επωφεληθούν οι τοπικές επιχειρήσεις που πληρούν τις προδιαγραφές των ΠΟΠ/ΠΓΕ. Τούτο διότι τα πιστοποιημένα προϊόντα πωλούνται σε υπερδιπλάσια τιμή συγκρινόμενα με αντίστοιχα μη πιστοποιημένα.

β) *Να οικοδομήσουν σχέση εμπιστοσύνης με το αγοραστικό κοινό:* Με την πάροδο του χρόνου οι καταναλωτές ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για την αγνότητα των αγαθών που αγοράζουν, ήτοι με το πού και πώς έχουν παραχθεί. Η πιστοποίηση των ΓΕ δίδει στον καταναλωτή μια εγγύηση ποιότητας και μια «γεύση από παράδοση», που μπορούν να εκμεταλλευθούν οι επιχειρήσεις για να χτίσουν σχέση εμπιστοσύνης με το κοινό και να εξασφαλίσουν την καλή απόδοση της επένδυσής τους.

γ) *Να επικοινωνήσουν τη δέσμευσή τους περί κοινωνικής ευθύνης:* Δεδομένου του ισχυρού δεσμού των ΠΟΠ και ΠΓΕ με τους τόπους πηγής αναδεικνύεται η ανάγκη αειφορίας των φυσικών τους πόρων. Προς το σκοπό αυτό οι επιχειρήσεις υιοθετώντας φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους, αποκτούν επιπλέον τη δυνατότητα να προβάλλουν την πρακτική τους απολαμβάνοντας του περαιτέρω θετικού αντικτύπου στη συνείδηση των καταναλωτών.

δ) *Να ενισχύσουν συνολικά την τοπική οικονομία, επωφελούμενες αντανακλαστικά από την ανάπτυξη αυτή:* Οι ΓΕ λειτουργούν διαφημιστικά για τον ίδιο τον τόπο, ενισχύοντας έτσι τον τουρισμό, αφού το κοινό καταναλώνοντας ένα αγνό προϊόν συχνά επιδιώκει να επισκεφτεί και τον τόπο του. Προωθούμενου του προφίλ της περιοχής, αυξάνονται οι ευκαιρίες εξαγωγής προϊόντων. Ενισχύεται, ούτως, ποικιλοτρόπως η τοπική οικονομία, γεγονός που αντανακλάται εκ νέου στις επιχειρήσεις και ανακυκλώνεται.

ε) *Να προστατεύουν τα προϊόντα τους έναντι του αθέμιτου ανταγωνισμού*: Η καταχώριση των ΠΟΠ και ΠΓΕ συνεπάγεται την προστασία των ονομασιών, ώστε αυτή κατοχυρώνει τις επιχειρήσεις παραγωγούς έναντι των καταχρήσεων των προστατευμένων ενδείξεων.¹³⁹

- Η συμβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην οικονομία της ΕΕ

Πρόσφατη έρευνα του *Ευρωπαϊκού Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας* (EUIPO, Οκτώβριος 2022), συγκρίνοντας και με παλαιότερα δεδομένα, διαπίστωσε τη συμβολή της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, περιλαμβανομένων των ΓΕ, στην οικονομία των κρατών και της ΕΕ. Η έρευνα δέχεται ότι η κατοχύρωση και οι αυστηροί έλεγχοι σχετικά με τα ΠΟΠ και ΠΓΕ καταλήγει σε ενίσχυση των αγροτών και μετακυλύεται στη χονδρική και λιανική πώληση. Αξιολογώντας τη συμβολή των βιομηχανιών εντατικής χρήσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ήτοι και των ΓΕ, αλλά όχι μόνον αυτών), η έρευνα εξήγαγε τα εξής βασικά ευρήματα:

- Μεταξύ 2017-2019 δημιούργησαν ποσοστό 29,7% των θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ,
- Συνέβαλαν, άμεσα ή έμμεσα, στο 39,4% της συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ (81 εκατομμύρια),
- Συνέβαλαν στο ΑΕΠ στην ΕΕ κατά 47% (αξία 6,4 τρισεκατομμύρια),
- Αύξησαν τη συμβολή τους στην απασχόληση και την οικονομία συγκριτικά με τα αντίστοιχα πορίσματα του 2019,
- Καταβάλουν σημαντικά υψηλότερους μισθούς έναντι άλλων,
- Κινούν το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου της ΕΕ, συνδράμοντας ούτως στη διατήρηση πλεονασματικού ισοζυγίου εξωτερικού εμπορίου της ΕΕ,
- Αντιπροσωπεύουν επιπρόσθετα το σημαντικότερο τμήμα του ενδοκοινοτικού εμπορίου, που είναι ανώτερο των εξαγωγών της ΕΕ στον λοιπό κόσμο (έρευνα EUIPO, 2022, σελ. 17-18)¹⁴⁰.

¹³⁹ WIPO, *Protecting local products with Geographical Indications*, Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/ip-outreach/en/ipday/2022/toptips/geo_indications.html

¹⁴⁰ EUIPO, *IPR-intensive industries and economic performance in the European Union*, Οκτώβριος 2022, σελ. 17-18, Διαθέσιμο στο: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf

- Η αξία των πωλήσεων προϊόντων ΓΕ για την ΕΕ

Η από 20.04.2020 μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανέδειξε για μία ακόμη φορά την αξία της κατοχύρωσης των ΓΕ για την ΕΕ, γεγονός που εξηγεί την έμφαση που δίδεται, τα σημαντικά κονδύλια που επενδύει η ΕΕ για την προώθηση των ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΠΙ εντός και εκτός Ένωσης¹⁴¹ και την επιδίωξη σχετικών εμπορικών συμφωνιών. Η μελέτη, στηριζόμενη σε στοιχεία του 2017, κατέληξε στα εξής βασικά συμπεράσματα:

- τα προϊόντα που φέρουν προστατευόμενη ΓΕ πωλούνται κατά μ.ο. σε διπλάσια τιμή έναντι αντίστοιχων που δεν φέρουν τέτοια πιστοποίηση. Ειδικότερα, τα προστατευόμενα κρασιά πωλούνται κατά μ.ο. 2,85 φορές περισσότερο από τα μη πιστοποιημένα, διαφορά που συνίσταται σε 2,52 φορές για τα αλκοολούχα κατά και 1,5 φορά για τα αγροτρόφιμα.
- οι πωλήσεις προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ ανήλθαν το 2017 σε 74,76 δις, εκ των οποίων 1/5 από πωλήσεις εκτός ΕΕ,
- οι πωλήσεις προϊόντων ΕΠΠΙ ανήλθαν το ίδιο έτος σε 2,3 δις,
- οι πωλήσεις προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ και ΕΠΠΙ συνολικά αντιστοιχούν για το 2017 στο 7% των συνολικών πωλήσεων τροφίμων και ποτών.
- Τα πιστοποιημένα κρασιά, αγροτικά είδη-τρόφιμα και αλκοολούχα συμμετέχουν στις συνολικές πωλήσεις προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΠΙ με ποσοστά περίπου 52%, 35% και 13% αντίστοιχα¹⁴².
- Τα αγαθά προστατευόμενης ΓΕ αντιστοιχούν στο 15,5% των εξαγωγών της ΕΕ σε αγροτικά τρόφιμα, με σημαντικότερη στο ποσοστό αυτό τη συμβολή των οίνων. Σημαντικότεροι εισαγωγείς των εν λόγω ειδών είναι η Κίνα, οι ΗΠΑ και η Σιγκαπούρη.
- Η παραγωγή προϊόντων ΓΕ αποτελεί κοινή πολιτική των κρατών μελών με εξέχουσα σημασία για τη διατήρηση και ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας και την ανάπτυξη της οικονομίας. (Επιτροπή, 2020)¹⁴³.

¹⁴¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 191 εκατ. ευρώ για την προώθηση των γεωργικών προϊόντων διατροφής, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_18_6404

¹⁴² Και το συμπέρασμα αυτό της έρευνας έχει βασισθεί σε στοιχεία του 2017, οπότε τα κρασιά αντιπροσώπευαν το 49% των καταχωρημένων ονομασιών ΓΕ-ΕΠΠ, τα αγροτικά είδη-τρόφιμα το 43% και τα αλκοολούχα το 8%.

B. Οφέλη για καταναλωτές, παραγωγούς, τοπικές κοινωνίες και περιβάλλον

Η αγορά τροφίμων και ποτών είναι από τις πλέον ανταγωνιστικές. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η εμπλοκή της τεχνολογίας στη διατροφή δημιούργησε ομοιομορφία και τεχνητά τρόφιμα που σταδιακά απωθούν τους καταναλωτές, που στρέφονται πλέον με ενδιαφέρον σε περισσότερο ποιοτικές και παραδοσιακές τροφές. Το αγοραστικό κοινό ολοένα και περισσότερο επιζητά το αυθεντικό, το φρέσκο, το ντόπιο, το αγνό και εν γένει το προϊόν για το οποίο γνωρίζει τον τόπο και τον τρόπο που παρήχθη. Ιδίως αναφορικά με τις τροφές και τα κρασιά, ο μέσος καταναλωτής θεωρεί συνήθως ότι ένα αγαθό είναι αγνό, θρεπτικό και ανώτερο ποιοτικά όταν προέρχεται από την ύπαιθρο και έχει παραχθεί από τοπικούς παραγωγούς με πρώτες ύλες, τεχνική και συνταγές του τόπου. Στο πλαίσιο αυτό, όπως και οι βιολογικές καλλιέργειες, έτσι και αγαθά πιστοποιημένης προέλευσης είναι ψηλά στις προτιμήσεις των καταναλωτών, με οφέλη για τους ίδιους, αλλά και για τους τοπικούς παραγωγούς, τις περιφερειακές οικονομίες και εν γένει την τοπική ανάπτυξη, αλλά και το περιβάλλον (Κίζος, 2018)¹⁴⁴.

Στο πλαίσιο αυτό οι ΓΕ αναδεικνύονται ως εργαλείο για την ενημέρωση των καταναλωτών, για την οικονομική και τοπική ανάπτυξη, αλλά και για την προώθηση της *βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης* και αποτελούν πλέον μία από τις προτεραιότητες της ΕΕ κατά την κατάρτιση διεθνών συμφωνιών, σε βαθμό που δεν νοείται διαπραγμάτευση για μια τέτοια συμφωνία χωρίς κεφάλαιο που να αφορά τις ΓΕ (Curzi D., Huymans M., 2021, σελ. 4)¹⁴⁵. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το 71,64% των καταχωρημένων ΓΕ στην ΕΕ αφορούν πέντε μεσογειακές χώρες, ήτοι την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία (Popescu G., Dumitrescu C., 2023, σελ. 503)¹⁴⁶, που έχουν συνδέσει τα ονόματά τους με τον όρο «μεσογειακή διατροφή» και την γνωστή αναγνωρισιμότητά του από την οποία επωφελούνται. Αν και δεν έχει λείψει ο αντίλογος αυτών που αμφισβήτησαν την αξία των συστημάτων ΓΕ ανησυχώντας για τα μονοπώλια που δημιουργούν, για τον περιορισμό της καινοτομίας και την

¹⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Γεωγραφικές ενδείξεις - ένας ευρωπαϊκός θησαυρός ύψους 75 δις. ευρώ*, Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_683

¹⁴⁴ Κίζος Αθ. (2018), *Ανάπτυξη της Υπαιθρου: έννοιες, πρακτικές και πολιτικές*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

¹⁴⁵ Curzi D., Huymans M. (2021), *The Impact of Protecting EU Geographical Indications in Trade Agreements*, *American Journal of Agricultural Economics*, σελ. 4.

¹⁴⁶ Stanciu S., Popescu G., Peț El., Dumitrescu C. (2020), *Evolution of geographical indications in European Union based on eAmbrosia*, *Scientific Papers: Management, Economic Engineering in Agriculture & Rural Development*, Vol. 20 Issue 4, σελ. 501-506

«τυποποίηση» των προϊόντων της γης (Teil G., 2020, σελ. 65)¹⁴⁷, εντούτοις η άποψη ότι οι ΓΕ επιφέρουν πολλαπλά και σημαντικά οφέλη αναμφίβολα υπερισχύει. Κατωτέρω επιχειρείται να παρουσιαστούν τα σημαντικότερα οφέλη της προστασίας των ΓΕ:

α) Οφέλη για τους καταναλωτές: Η καταχώριση των ΓΕ συνδέεται με αυστηρούς ελέγχους και παρέχει εγγύηση προέλευσης ή και ιδιότυπου χαρακτήρα. Προσφέρει επίσης εχέγγυα πληροφόρησης και ποιότητας για το αγοραστικό κοινό. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η ασφάλεια και η ενημέρωση των καταναλωτών, αλλά και η προστασία τους έναντι απομιμήσεων. Παράλληλα, αυξάνεται η ευχαρίστηση από την κατανάλωση αγαθών, καθώς μέσω των παραδοσιακών προϊόντων το κοινό ανακαλύπτει νέες γεύσεις και ιδιαίτερους τρόπους παρασκευής ή και θεωρεί πως μέσω της τροφής έρχεται σε επαφή με τον τόπο και τη φύση. Για το κοινό η κατανάλωση τροφίμων και ποτών συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις έννοιες της «ποιότητας ζωής» και του «επιπέδου διαβίωσης» (Κίζος, 2018)¹⁴⁸. Δεδομένου δε ότι οι ΓΕ φέρουν ένα φορτίο παράδοσης, πολιτισμού και ιστορίας, η κατανάλωση των εν λόγω αγαθών συχνά μετατρέπεται σε εμπειρία ή και αποτελεί έναυσμα για περαιτέρω γνώση. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλές έρευνες έχουν καταδείξει ότι το κοινό είναι διατεθειμένο να πληρώσει περισσότερο για ένα προϊόν ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΙΠ από ότι για ένα άλλο αντίστοιχο.

β) Οφέλη για τους παραγωγούς: Οι ΓΕ διακρίνουν και διαφοροποιούν θετικά τα προϊόντα. Συνιστούν στρατηγική marketing και προσομοιάζουν στο branding, καθώς προσδίδουν στα αγαθά ανταγωνιστικό πλεονέκτημα αντίστοιχο με αυτό των εμπορικών σημάτων. Η ετικέτα «προσθέτει αξία, δύναμη και περιγραφή στο αγαθό» (Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., 2003, σελ. 1352-1353)¹⁴⁹. Παράλληλα, δεδομένου ότι δικαίωμα χρήσης των προστατευομένων ΓΕ έχουν όλοι οι παραγωγοί της εκάστοτε περιοχής, εφόσον τα προϊόντα τους πληρούν τις οριζόμενες προδιαγραφές, η χρήση τους ενίοτε λειτουργεί ως υποκατάστατο της κατοχύρωσης και

¹⁴⁷ Teil G. (2020), *Καταστήστε το Βουνό υπολογίσμο: Σήματα ποιότητας και εσωτερικοποίηση της αξίας των προϊόντων*, σε Γούσιος Δ., Γάκη Δ., Garnier A., Legin F. (Επιμ.), *Ορεινές περιοχές μεγάλων μεσογειακών νήσων. Ευρωπαϊκές προκλήσεις, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και τοπικοί μηχανισμοί - Ευρωπαϊκό Συνέδριο Τροόδους - Κύπρος, 28-31 Ιανουάριος 2020*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σελ. 65

¹⁴⁸ Κίζος Αθ. (2018), *Ανάπτυξη της Υπαίθρου: έννοιες, πρακτικές και πολιτικές*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

¹⁴⁹ Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., (2003), *Quality labels as a marketing advantage The case of the "PDO Zagora" apples in the Greek market*, *European Journal of Marketing*, Vol. 37 No. 10, σελ. 1352-1353.

διατήρησης ενός αποκλειστικού εμπορικού σήματος και προς αποφυγήν του σχετικού κόστους που θα έπρεπε να επωμιστεί ο παραγωγός, μειώνοντας το κόστος της παραγωγής, αλλά και της διαφήμισης.

Η φήμη που συνοδεύει τις ΓΕ συνδυαζόμενη με τους ελέγχους στους οποίους υπόκεινται τα συναφή αγαθά, καλλιεργεί την εμπιστοσύνη και αυξάνει την αξιοπιστία των προϊόντων του αγοραστικού κοινού, αλλά και των διανομέων (Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., 2003, σελ. 1368)¹⁵⁰. Σειρά ερευνών έχει αποδείξει ότι το αγοραστικό κοινό αντιμετωπίζει τα αγαθά με ετικέτα ΓΕ ως ανώτερα και είναι πρόθυμο να καταβάλει μεγαλύτερο τίμημα για αυτά έναντι αντίστοιχων άνευ πιστοποίησης. Επί παραδείγματι, σε μελέτη που δημοσιεύθηκε το έτος 2003 αναφορικά με τα μήλα Ζαγοράς, προέκυψε ότι οι καταναλωτές ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερο για τα μήλα που έφεραν το εμπορικό σήμα «ΖΑΓΟΡΙΝ» ή την ετικέτα «ΠΟΠ Ζαγορά» έναντι των κοινών μήλων, αν και η επιρροή του σήματος ή της ετικέτας βάραινε ισάξια για την επιλογή τους (Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., 2003, σελ. 1363, 1365)¹⁵¹. Κατά συνέπεια η κατοχύρωση της ΓΕ επιτρέπει στους παραγωγούς να αυξήσουν τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους, λιανικές και χονδρικές, αυξάνοντας το εισόδημά τους.

Περαιτέρω, η υπεραξία που προσδίδουν οι ΓΕ στα αγαθά αντισταθμίζει το πιθανώς αυξημένο κόστος παραγωγής τους. Επιτρέπει, έτσι, στους παραγωγούς να συνεχίσουν επικερδώς την παρασκευή, καθόσον σε άλλη περίπτωση η χρησιμοποίηση των συγκεκριμένων μεθόδων θα μπορούσε να καταστεί ασύμφορη και μη βιώσιμη. Άλλωστε, η αξίωση διεκπεραίωσης όλων των σταδίων της παραγωγής στον ίδιο τόπο, μειώνει το κόστος των μεταφορικών (Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., 2018, σελ. 200)¹⁵². Επιπλέον, οι σημάνσεις ΓΕ αναδεικνύουν την ιδιοτυπία των προϊόντων και με τον τρόπο αυτό πριμοδοτούν τους τοπικούς παραγωγούς τους στον ανταγωνισμό, που άλλως ίσως τους οδηγούσε σε αδιέξοδο. Αντίστοιχα, δε η προστασία που παρέχεται μέσω των σημάνσεων και της συναφούς νομοθεσίας προστατεύει τους παραγωγούς από τις απομιμήσεις και τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Όλα δε τούτα εις το διηνεκές δεδομένου στην προστασία των ΓΕ περιλαμβάνεται και η πρόβλεψη ότι αυτές δεν μπορούν να καταστούν «γενικές», ήτοι να απωλέσουν τη σύνδεσή τους με το συγκεκριμένο τόπο

¹⁵⁰ ο.π., σελ. 1368

¹⁵¹ ο.π., σελ. 1363, 1365

¹⁵² Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., *ΠΟΠ/ΠΓΕ αγροτρόφιμα και περιφερειακή ανάπτυξη: Μια εμπειρική διερεύνηση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Εισήγηση, 20ο Συνέδριο Συνδέσμου Περιφερειολόγων, Αθήνα, 2018

προέλευσής τους και να καταστούν δηλωτικές μόνο μιας κατηγορίας αγαθών που κατά τα άλλα μπορεί να παράγεται οπουδήποτε (όπως έχει συμβεί πχ με τα «λουκάνικα Φρανκφούρτης»).

γ) Οφέλη για την τοπική ανάπτυξη: Η κατοχύρωση των ΓΕ λειτουργεί αντανakλαστικά και στο σύνολο της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας και συνδράμει καίρια στην ανάπτυξή τους. Το όφελος είναι τέτοιο ώστε θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα προϊόντα προστατευόμενης ΓΕ ευθύνονται για την μη ερήμωση ιδίως κάποιων απομακρυσμένων ορεινών περιοχών και για την ασυνήθη ανάπτυξη άλλων (βλ. πχ την περίπτωση των Μαστιχοχωρίων). Το ενδιαφέρον των καταναλωτών συνεπάγεται την αξιοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού. Λειτουργεί ούτως αποτρεπτικά έναντι της συρρίκνωσης των περιφερειακών πληθυσμών ή και προσελκύει τον «επαναπατρισμό» όσων αστικοποιήθηκαν, κυρίως δε των νέων, κρατώντας την ύπαιθρο «ζωντανή». Ιδίως η συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία αποτελεί το βασικό κίνητρο επιστροφής στις λιγότερο ανεπτυγμένες ή απομακρυσμένες περιοχές. Αξιοποιούνται, επίσης, τοπικοί πόροι, με αποτέλεσμα να επωφελούνται και παραγωγοί που σχετίζονται μόνον έμμεσα με τα προστατευόμενης ένδειξης προϊόντα και να ενθαρρύνεται εν γένει η επιχειρηματικότητα. Η παραγωγή και η προώθηση των αγαθών δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες για την ίδρυση συνεταιρισμών, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή (Κίζος, 2018)¹⁵³. Η αυξανόμενη παραγωγή οδηγεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην αύξηση του περιφερειακού εισοδήματος και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο. Δεδομένου δε ότι προϋπόθεση των ΠΟΠ είναι να παρασκευάζονται εξ ολοκλήρου στον τόπο προέλευσης, τα κέρδη παραμένουν στην τοπική αγορά διευρύνοντάς τη (Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., 2018, σελ. 200)¹⁵⁴.

Σημαντικό παράπλευρο όφελος για την τοπική ανάπτυξη είναι η ενίσχυση του τουρισμού που προκαλείται από την αναγνωσιμότητα των αγαθών του τόπου. Τα προϊόντα ΓΕ κατά κανόνα συνδέονται στη συνείδηση των καταναλωτών με την αυθεντικότητα, την ποιότητα ζωής, την υγεία, την ευημερία. Λόγω όμως της σύνδεσης των αγαθών αυτών με την γεωγραφική περιοχή, η θετική φήμη που τα ακολουθεί αντικατοπτρίζεται στον τόπο προέλευσης, ο οποίος γίνεται

¹⁵³ Κίζος Αθ. (2018), *Ανάπτυξη της Υπαιθρου: έννοιες, πρακτικές και πολιτικές*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

¹⁵⁴ Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., *ΠΟΠ/ΠΓΕ αγροτρόφιμα και περιφερειακή ανάπτυξη: Μια εμπειρική διερεύνηση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Εισήγηση, 20ο Συνέδριο Συνδέσμου Περιφερειολόγων, Αθήνα, 2018

πόλος έλξης για τουρίστες. Επί παραδείγματι είναι εύλογο ο αλλοδαπός καταναλωτής φέτας ή ελιών καλαμών να θελήσει να επισκεφθεί την Ελλάδα και την Καλαμάτα, που άλλως μπορεί να μην γνώριζε καν την ύπαρξή τους. Χαρακτηριστικό, επίσης, είναι το παράδειγμα του αγροτουρισμού της Ιταλίας που έχει ενισχυθεί σημαντικά από τη φήμη των ιταλικών προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ. Όπως είναι επόμενο, ο παράγοντας αυτός δημιουργεί περαιτέρω ευκαιρίες εργασίας και ανακυκλώνει τα οφέλη υπέρ των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών. Όλα δε τα ανωτέρω ασφαλώς αντανακλούν και στην εκάστοτε εθνική οικονομία, την οποία ενισχύουν.

δ) Οφέλη για το φυσικό περιβάλλον: Η διεκπεραίωση της παραγωγής στην ύπαιθρο, με χρήση τοπικών πόρων και από μικρές μονάδες λειτουργεί ευεργετικά και για το περιβάλλον. Κατ' αρχάς, ευνοείται η καλλιέργεια της γης και δη υπό συνθήκες που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα της παραγωγής. Παράλληλα, περιορίζεται η εξάρτηση από μονοκαλλιέργειες και διασώζονται ποικιλίες φυτών (*βιοποικιλότητα*) (Μανανά Σ., 2018, σελ. 5)¹⁵⁵. Οι μικρές παραγωγικές μονάδες κατά κανόνα παράγουν λιγότερα απόβλητα, ενώ η ολοκλήρωση των σταδίων της παραγωγής στον ίδιο τόπο μειώνει τα μεταφορικά και επομένως την κατανάλωση καυσίμων (Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., 2018, σελ. 200)¹⁵⁶. Εν γένει τα ΠΟΠ συνδέονται με τρόπους παραγωγής παραδοσιακούς και άρα κατά κανόνα φιλικούς προς τη φύση. Στον παραδοσιακό και υγιεινό χαρακτήρα αυτό, άλλωστε, προσβλέπουν και οι καταναλωτές των προϊόντων αυτών, γεγονός που αποτελεί επιπλέον κίνητρο για τη χρήση μεθόδων που δεν επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον. Δημιουργούνται ούτως συνθήκες αειφορίας και βιωσιμότητας των φυσικών πόρων. Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική της ΕΕ σχετικά με τις ΓΕ συμβαδίζει με τις κατευθύνσεις της ΚΓΠ και με την προσπάθεια υλοποίησης της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» στο πλαίσιο της *Ευρωπαϊκής Πράσινης*

¹⁵⁵ Μανανά Σ., *Γεωγραφικές ενδείξεις και εμπορικά σήματα*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.

¹⁵⁶ Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., *ΠΟΠ/ΠΓΕ αγροτρόφιμα και περιφερειακή ανάπτυξη: Μια εμπειρική διερεύνηση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Εισήγηση, 20ο Συνέδριο Συνδέσμου Περιφερειολόγων, Αθήνα, 2018

Συμφωνίας¹⁵⁷, αλλά και με την στόχευση της Ένωσης να αποτελέσει παγκοσμίως υπόδειγμα στη βιωσιμότητα παραγωγής διατροφικών αγαθών¹⁵⁸.

ε) Οφέλη για το πολιτιστικό περιβάλλον: Οι ΓΕ των τροφίμων και των ποτών συμβάλλουν όμως και στη διατήρηση και την προώθηση στοιχείων πολιτισμού και παράδοσης. Κατ' αρχάς η σχετική προστασία αποτρέπει τον κίνδυνο οι ΓΕ να καταστούν «γενικές» και να αυτονομηθούν από τις περιοχές παραδοσιακής παραγωγής των αγαθών. Διαφυλάσσουν ούτως στο διηνεκές τη σύνδεση των συγκεκριμένων προϊόντων με τον παραδοσιακό τους τόπο. Τα ίδια τα προϊόντα φέρουν ένα φορτίο πολιτισμού και ιστορίας άρρηκτα συνδεδεμένου με τον τόπο προέλευσης. Η κατοχύρωση μιας ΓΕ ενισχύει την τοπική ταυτότητα μιας περιοχής. Η προστασία των ΓΕ αυτοτελώς είναι υπεύθυνη συχνά για την επιβίωση των εν λόγω προϊόντων, της ιστορίας που συνδέεται με αυτά και εν γένει του πολιτιστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου δημιουργήθηκαν. Η προστασία και ανάδειξη των ΓΕ ευθύνεται επίσης για τη διάσωση επαγγελματιών που σχετίζονται με την παραγωγή των συγκεκριμένων προϊόντων, αλλά και άλλων των αντίστοιχων που διατηρούνται χάριν της αναβίωσης της παράδοσης και της ανάπτυξης των τοπικών περιοχών. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε περιοχές γνωστές για τα ΠΟΠ τους έχουν δημιουργηθεί ακόμη και λαογραφικά μουσεία που προβάλλουν το ιστορικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον του τόπου παραγωγής. Κυρίως, όμως, η προστασία των ΓΕ έχει συνδεθεί με την προστασία της «παραδοσιακής γνώσης» (Παπαγεωργίου Δ., 2021, σελ. 155)¹⁵⁹ και έχει συμβάλει στη διαφύλαξη, την καταγραφή, την ανάδειξη, αλλά και την περαιτέρω ανάπτυξη της γαστρονομικής κληρονομιάς και των ιδιαιτεροτήτων κάθε τόπου, ταυτόχρονα με τη διάσωση της τεχνογνωσίας που έχει καλλιεργηθεί στο πέρασμα του χρόνου, των παραδοσιακών τεχνικών και των τοπικών συνταγών. Όλα τα ανωτέρω, όχι μόνον έχουν διασωθεί, αλλά χάρις στην προστασία των ΓΕ και την άνθησή τους που έχει επιφέρει, αποτελούν πλέον ιδίως για τους καταναλωτές και τους επαγγελματίες της εστίασης σημείο αναφοράς και αντικείμενο προς διερεύνηση και προβολή.

¹⁵⁷ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

¹⁵⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γεωγραφικές ενδείξεις - ένας ευρωπαϊκός θησαυρός ύψους 75 δισ. ευρώ, Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_683

¹⁵⁹ Παπαγεωργίου Δ. (2021), *Η Διεθνής Προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

3.3. Μελέτη περιπτώσεων

3.3.1. Η Φέτα

Η Φέτα αποτελεί με διαφορά το διασημότερο ελληνικό προϊόν ΠΟΠ. Πρόκειται για τυρί που καταχωρήθηκε οριστικά ως ΠΟΠ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15 Οκτωβρίου 2002 με αρ. PDO-GR-0427¹⁶⁰, δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) 1829/2002¹⁶¹. Η κατοχύρωσή της έχει σηματοδοτηθεί από μακροχρόνιες μάχες από το 1995, οπότε υποβλήθηκε το πρώτον ο σχετικός φάκελος, έως και πλέον πρόσφατα με την έκδοση της υπ' αρ. C-159/20 απόφασης του ΔΕΕ στις 14 Ιουλίου 2022¹⁶², που δικαίωσε την Ελλάδα επί διαφοράς της με τη Δανία σχετικά με την παραγωγή τυριού φερομένου ως «φέτας» και την εξαγωγή του σε τρίτες χώρες.

Είχε προηγηθεί η κατοχύρωση της φέτας ως ΠΟΠ σε επίπεδο Ένωσης από το έτος 1996. Η προστασία της, όμως, ανακλήθηκε αργότερα, μετά από αιτιάσεις των Δανίας, Γερμανίας και Γαλλίας, που υποστήριζαν ότι η ονομασία «φέτα», αν και ελληνικής προέλευσης, δεν συνδέεται πλέον ως προς τα χαρακτηριστικά της με συγκεκριμένο γεωγραφικό τόπο, έχει ταυτιστεί με τύπο τυριού που παράγεται ευρέως και από άλλες χώρες και έχει αποκτήσει γενικό χαρακτήρα, ώστε δεν μπορεί να απαγορευθεί η χρήση της από τρίτες χώρες. Η Επιτροπή πραγματοποίησε έρευνα, όπου επικράτησε ο μη γενικός χαρακτήρας της φέτας και η προστασία αποκαταστάθηκε. Δανία και Γερμανία, όπου προηγουμένως παραγόταν τυρί που ονομαζόταν «φέτα», προσέβαλαν την απόφαση χωρίς επιτυχία. Το ΔΕΚ έκρινε ότι η φέτα δεν αποτελεί κοινή ονομασία, συνδέεται άρρηκτα με την Ελλάδα και τον πολιτισμό της και τα χαρακτηριστικά της είναι αποτέλεσμα της σύνδεσης αυτής με το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον των περιοχών της χώρας όπου παράγεται (Ribeiro de Almeida AI & Carls S, 2021, σελ. 450)¹⁶³. Παρά ταύτα, η Δανία συνέχισε τις εξαγωγές τυριού σε τρίτες χώρες υπό την ονομασία «φέτα», επικαλούμενη ότι η ΠΟΠ προστατεύεται μόνον εντός ΕΕ και όχι στις τρίτες χώρες. Κατόπιν προσφυγής της Επιτροπής υπέρ της οποίας παρενέβησαν Ελλάδα και Κύπρος, το ΔΕΕ στην υπόθεση C-159/2020, έκρινε

¹⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ

¹⁶¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1829/2002 της Επιτροπής της 14ης Οκτωβρίου 2002, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002R1829>

¹⁶² Case C-159/20, Judgment - 14/07/2022 - Commission vs Denmark (AOP Feta), Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-159/20>

¹⁶³ Ribeiro de Almeida AI & Carls S. (2021), The Criteria to Qualify a Geographical Term as Generic: Are We Moving from a European to a US Perspective?, *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 52, σελ. 444-467.

ότι η άνω πρακτική της Δανίας συνιστά παραβίαση του Κανονισμού, καθώς η παραγωγή υπό την ΠΟΠ «φέτα» απαγορεύεται στα κράτη μέλη ακόμη και αν τα προϊόντα προορίζονται για εξαγωγή εκτός ΕΕ¹⁶⁴.

Πάντως, «αποχώρηση» για τη φέτα αποτελεί η συμπερίληψή της στα «τυριά με αστερίσκο» της Συμφωνίας CETA μεταξύ ΕΕ και Καναδά¹⁶⁵. Η φέτα αποτελεί το μόνο ελληνικό τυρί που φέρει αστερίσκο, γεγονός που συνεπάγεται ότι επιτρέπεται σε παραγωγούς του Καναδά να χρησιμοποιούν την ονομασία της, εφόσον σωρευτικά α) την χρησιμοποιούσαν ήδη πριν τις 18.10.2013 και β) θέτουν επί του προϊόντος τους κατά τρόπο εμφανή τον αληθή τόπο προέλευσης και σημείωση ότι αποτελεί «τύπο / απομίμηση» φέτας.

Σύμφωνα με την ΥΑ 313025/ Β' 8/16.02.1994 (άρθρο 1 παρ. 1 και άρθρο 2 παρ. 1), που την αναγνώρισε ως προϊόν ΠΟΠ και την αντίστοιχη καταχώριση σε επίπεδο ΕΕ, η φέτα είναι *λευκό τυρί που διατηρείται σε άλμη και παράγεται από πρόβειο γάλα ή από πρόβειο με πρόσμιξη γίδινου, όπου το τελευταίο δεν υπερβαίνει το 30% της συνολικής ποσότητας κατά βάρος*¹⁶⁶. Έχει την ευρύτερη ζώνη παραγωγής από κάθε άλλο ελληνικό ΠΟΠ, καταλαμβάνοντας την ηπειρωτική Ελλάδα (Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Θεσσαλία, Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη) και το νομό Λέσβου, από όπου μόνο μπορεί να προέρχεται το γάλα που αποτελεί την πρώτη ύλη της. Παρασκευάζεται δε σύμφωνα με συγκεκριμένη μέθοδο που ορίζεται στην κατοχύρωσή της ως ΠΟΠ.

Δεδομένου ότι στις προδιαγραφές της φέτας βαραίνει η περιεκτικότητά της σε πρόβειο γάλα, έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις προσμείξεων που τις παραβιάζουν. Στις περιπτώσεις αυτές, ο αρμόδιος φορέας «ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ» έχει προβεί σε αφαίρεση της αδείας πιστοποίησης¹⁶⁷. Πάντως, οι παραβιάσεις αυτές συνιστούν πλήγμα στον ιδιαίτερο χαρακτήρα και στην προστασία της ΠΟΠ. Το γεγονός δε ότι προέρχονται από ελληνικές επιχειρήσεις

¹⁶⁴ Case C-159/20, Judgment - 14/07/2022 - Commission vs Denmark (AOP Feta), Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-159/20>

¹⁶⁵ Μιχαλόπουλος Σ., *Greeks fear they will lose their 'white gold' with CETA*, Δημοσιεύθηκε στις 28 Ιουλίου 2017 στο Euractiv, Διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/greeks-fear-they-will-lose-their-white-gold-with-ceta/>

¹⁶⁶ ΥΑ 313025/ Β' 8/16.02.1994, ΦΕΚ Β' 8/11.01.1994

¹⁶⁷ βλ. πχ την πρόσφατη περίπτωση της γαλακτοβιομηχανίας «LA Farm», όπου πάντως η απόφαση περί αφαίρεσης αδείας ανετράπη δικαστικά, CAPITAL.gr, *La Farm: Η απόφαση του Εφετείου για την πολύκροτη υπόθεση της φέτας*, Δημοσιεύθηκε στις 21.09.2022, Διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3659338/la-farm-i-apofasi-tou-efetei-ou-gia-tin-pol-ukroti-upothesi-tis-fetas>

αποδεικνύει ότι απαιτείται προσπάθεια για να εμπεδωθεί η σπουδαιότητα της προσαρμογής στις απαιτήσεις των συστημάτων ποιότητας και το γεγονός ότι το πρόσκαιρο κέρδος δεν αντισταθμίζει το όφελος από την προστασία του ονόματος και των χαρακτηριστικών της φέτας.

Η παραγωγή της φέτας είναι πραγματικά συνυφασμένη με την ελληνική ιστορία και παράδοση. Κατά την ελληνική μυθολογία, ο Δίας τράφηκε από το γάλα της αίγας Αμάλθειας και με αυτό έθρεψε και τον Ηρακλή, προκαλώντας τη μήνη της Ήρας που το έχυσε δημιουργώντας, έτσι, τους γαλαξίες. Το ίδιο γάλα χρησιμοποίησε ο Αριστέας για να φτιάξει τυρί, την δε τυροκομία την δίδαξαν στους ανθρώπους οι θεοί του Ολύμπου. Αναφορές στην φέτα γίνονται πολλές φορές στην αρχαιότητα και ήδη στην Οδύσσεια του Ομήρου κατά την περιγραφή της σπηλιάς του Κύκλωπα Πολύφημου¹⁶⁸. Μάλιστα, στο συναφές χωρίο, όπως και στην Ιλιάδα, κάνει ειδική αναφορά στις Προτάσεις του ο Γενικός Εισαγγελέας του ΔΕΚ στο πλαίσιο της απόφασης απόρριψης των αιτιάσεων Δανίας και Γερμανίας κατά της ΠΟΠ φέτας¹⁶⁹.

Η φέτα αποτελεί παγκοσμίως μια από τις πιο εμβληματικές (και αμφιλεγόμενες για κάποιους) περιπτώσεις ΠΟΠ και ένα από τα ισχυρότερα ελληνικά «brand names». Είναι ίσως το πιο φημισμένο ελληνικό προϊόν στο εξωτερικό και ταυτισμένη με την Ελλάδα και την ελληνική κουζίνα και γαστρονομία. Αποτελεί διαφήμιση για τη χώρα, αφού έχει τη φήμη του ποιοτικού, του ιδιαίτερου, του αυθεντικού και του νόστιμου. Οπωσδήποτε συμβάλει στον τουρισμό και στα έσοδά του, αφού δεν υπάρχει επισκέπτης που να μην την αναζητήσει ερχόμενος στη χώρα μας.

Έχοντας ευρεία ζώνη παραγωγής στηρίζει χιλιάδες Έλληνες επαγγελματίες, που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην παρασκευή και διακίνησή της, συμβάλλοντας στην στήριξη πολλών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας. Για το λόγο αυτό έχει συσταθεί για την προώθηση και προάσπισή της η «Διεπαγγελματική Οργάνωση Φέτας». Παράλληλα, η φέτα αποτελεί ένα από τα πλέον εξαγωγίμα αγροτικά προϊόντα της Ελλάδας, με διαρκώς αυξανόμενες εξαγωγές, προάγοντας, ούτως, σημαντικά την εθνική μας οικονομία. Δεν είναι τυχαίο ότι αναφέρεται συχνά ως ελληνικός «λευκός χρυσός». Όπως προκύπτει και από τους κάτωθι πίνακες, η σε κιλά συνολική παραγωγή φέτας και οι από αυτήν εξαγόμενες ποσότητες, καθώς και η αντίστοιχη αξία τους κατά τα τελευταία έτη, έχουν ως εξής:

¹⁶⁸ Ομήρου Οδύσσεια, Ραψωδία Ι, στίχοι 218-250, μτφρ. Ζ. Σιδέρη, ΟΕΔΒ 1965, το χωρίο αναπαράγεται στο Προοίμιο της παρούσας εργασίας

¹⁶⁹ Πρόταση Γενικού Εισαγγελέα του ΔΕΚ στις υποθέσεις C- 465/02 & C- 466/02, Πρόταση 174, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62002CC0465&from=PL>

ΕΤΟΣ	Εθνική Παραγωγή ΦΕΤΑΣ Π.Ο.Π. (kg)
2016	115.098.463
2017	115.294.130
2018	126.877.394
2019	119.189.977
2020	127.265.114

Πηγή: Στοιχεία ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΕΤΟΣ	Συνολικές Εξαγωγές ΦΕΤΑΣ Π.Ο.Π. (kg)
2018	67.281.400
2019	73.450.030
2020	80.871.300

Πηγή: Οργανισμός ENTERPRISE GREECE (Eurostat & UN COMTRADE statistics)

ΕΤΟΣ	Συνολικές Εξαγωγές ΦΕΤΑΣ Π.Ο.Π. (€)
2015	306.929.000
2016	333.112.000
2017	343.836.000
2018	373.572.000
2019	388.260.000
2020	422.977.000

Πηγή: Οργανισμός ENTERPRISE GREECE (Eurostat & UN COMTRADE statistics)

3.3.2. Η Μαστίχα Χίου

Η Μαστίχα Χίου (τρόφιμο) είναι ελληνικό προϊόν που καταχωρήθηκε ως ΠΟΠ με αρ. PDO-GR-1558¹⁷⁰ στις 24 Ιανουαρίου 1997 δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) υπ' αρ. 123/97¹⁷¹. Ανήκει στην κατηγορία των τροφίμων και δη «ελαστικό κόμι - ρητίνη». Η καταχώριση έγινε κατόπιν αιτήσεως που υπέβαλε η *Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου*, η οποία μόνον είχε το σχετικό δικαίωμα καθότι ήδη βάσει του AN 1390/1938 της είχε ανατεθεί αποκλειστικά η εμπορία και η εκμετάλλευση του προϊόντος. Πρόκειται για μοναδικό παγκοσμίως προϊόν που προέρχεται από το μαστιχόδενδρο (σχίνος) και είναι γνωστή και με την ονομασία «*δάκρυ του σχίνου*». Παρότι το φυτό φύεται και σε άλλες περιοχές της Μεσογείου, η ποικιλία του μαστιχοφόρου σχίνου, από τον οποίο προέρχεται η μαστίχα, ευδοκimeί αποκλειστικά στο νότιο τμήμα της Χίου και δη στην περιοχή 24 χωριών που για το λόγο αυτό είναι γνωστά ως «Μαστιχοχώρια»¹⁷² και όπου μόνον είναι δυνατή (και επιτρέπεται) η παραγωγή του, γεγονός καθοριστικό για την αναγνώριση της Μαστίχας Χίου ως ΠΟΠ. Η καλλιέργεια γίνεται με ιδιαίτερο τρόπο που αναλυτικά περιγράφεται στη συναφή αίτηση κατοχύρωσης. Η δε μαστίχα αποτελεί συστατικό πολλών άλλων αγαθών.

Στην αίτηση για την προστασία της Μαστίχας επισημαίνεται η άρρηκτη ιστορική σχέση του προϊόντος με την περιοχή. Συνοπτικά, στη Χίο έχει βρεθεί απολίθωμα φύλλου του φυτού ηλικίας 6 εκατομμυρίων ετών, αναφορά δε στη μαστίχα γίνεται από τον Ηρόδοτο, ενώ απαντάται και ως συστατικό φαρμακευτικών σκευασμάτων σε κείμενα αρχαίων ελλήνων ιατρών, όπως ο Ιπποκράτης¹⁷³. Οι Γενοβέζοι έδωσαν έμφαση στην εκμετάλλευσή της, δημιουργώντας και σχετική εταιρεία, ενώ πηγές σημειώνουν ότι ο ίδιος ο Χριστόφορος Κολόμβος με καταγωγή από το Πυργί της Χίου αναφέρεται στη μαστίχα σε επιστολή του προς τη Βασίλισσα της Ισπανίας. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας η χρήση της μαστίχας διαδόθηκε στον αραβικό και ισλαμικό κόσμο. Το 1938 δημιουργήθηκε με νόμο η *Ένωση*

¹⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ

¹⁷¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 123/97 της Επιτροπής της 23ης Ιανουαρίου 1997, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31997R0123>

¹⁷² Πρόκειται για τα χωριά Άγιος Γεώργιος, Αρμόλια, Βαβίλοι, Βέσσα, Βουνό, Ελάτα, Έξω Διδύμα, Θολοποτάμι, Θυμανά, Καλαμωπή, Καλλιμασιά, Καταράκτης, ΚοινήΛιβί, Μέσα Διδύμα, Μεστά, Μυρμήγκι, Νένητα, Νεοχώρι, Ολύμπιοι, Παγίδα, Πατρικά, Πυργί και Φλάτσια. (ΦΕΚ Β' 17/1994).

¹⁷³ Αίτηση κατοχύρωσης Μαστίχας Χίου (τρόφιμο), Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/ea-ambrosia-public-api/api/v1/attachments/59956>

Μαστιχοπαραγωγών Χίου και δεδομένης της σημασίας του προϊόντος έχουν εκδοθεί πλειάδα νομοθετικών διατάξεων που το αφορούν και το προστατεύουν.

Η Μαστίχα είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένη με την παράδοση της Χίου, ώστε εκτός από τις εξηγήσεις των επιστημόνων για το μοναδικό παγκοσμίως φαινόμενο των κρυστάλλων του νησιού, η λαϊκή παράδοση αναφέρει και μια ακόμη εξήγηση. Σύμφωνα με αυτή, επί Αυτοκράτορος Δέκιου, στο Μαστιχοχώρι Νεοχώρι, βρήκε μαρτυρικό θάνατο ο Άγιος Ισίδωρος συρόμενος κάτω από ένα σχινόδενδρο, το οποίο έκτοτε «δακρύζει» (Galani-Moutafi V., 2004)¹⁷⁴.

Εκτός από τη ρητίνη του μαστιχόδενδρου, έχει καταχωρηθεί ως ΠΓΕ με αρ. PGI-GR-01850¹⁷⁵ στην κατηγορία αλκοολούχα ποτά, το ηδύποτο/λικέρ «Μαστίχα Χίου» που -μεταξύ των προδιαγραφών του- χαρακτηρίζεται από το άρωμα της μαστίχας Χίου, έχει ελάχιστη περιεκτικότητα αλκοόλ 20% και δεν περιέχει αρωματικά και χρωστικές. Η καταχώριση έγινε στις 13 Φεβρουαρίου 2008, ενώ στο σχετικό Τεχνικό Φάκελο, μεταξύ άλλων, γίνεται επίκληση των ιστορικών αναφορών στο ηδύποτο από τον Ρωμαίο Αυτοκράτορα Ηλιογάβαλο και περιηγητές του 19^{ου} αιώνα, αλλά και στην σχετική ελληνική νομοθεσία που ανάγεται στο 1976¹⁷⁶.

Η Μαστίχα Χίου, κατοχυρωθείσα ως ΠΟΠ, αποτελεί πηγή πλούτου για το νησί και τους κατοίκους του. Είναι χαρακτηριστικό ότι έχει δώσει το όνομά της στα 24 χωριά που την παράγουν (Μαστιχοχώρια) ακριβώς γιατί εν πολλοίς αυτά οφείλουν την ύπαρξη και την ανάπτυξή τους στην καλλιέργειά της. Έχει συμβάλει στην οικονομική άνθηση του τόπου διαχρονικά μέσω της εμπορίας αυτής και των παραγώγων της, αλλά και χάρις την παγκόσμια φήμη της που έχει προσδώσει αναγνωσιμότητα και προσελκύσει τουρισμό στο νησί (και όχι μόνο). Οι επισκέπτες του νησιού γνωρίζουν όλοι τη μαστίχα και επενδύουν στην αγορά προϊόντων της. Το προϊόν έχει ταυτιστεί με την τοπική ταυτότητα και αποτελεί συνεκτικό στοιχείο των κατοίκων που είναι περήφανοι γι' αυτό και τη μοναδικότητά του. Η εκμετάλλευσή της αποτελεί τον τρίτο σε μέγεθος οικονομικό πόρο του νησιού (με πρώτο τη ναυτιλία και

¹⁷⁴ Galani-Moutafi V. (2004), A Regionally Distinctive Product and the Construction of Place Identity: The Case of Chios Mastiha, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Vol. 15, No. 1, σελ. 19-38.

¹⁷⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ

¹⁷⁶ Τεχνικός Φάκελος για την ΠΓΕ «Μαστίχα Χίου» (λικέρ), Διαθέσιμος στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/eambrosia-public-api/api/v1/attachments/42296>

δεύτερο τους πόρους των ομογενών), καθώς συνδέεται με σύσταση συνεταιρισμών, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη του τουρισμού. Η καταχώριση της μαστίχας ως ΠΟΠ λειτούργησε διαφημιστικά και είχε ως συνέπεια την αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών της. Με βάση τη μαστίχα ως συστατικό έχει δημιουργηθεί δίκτυο συναφών καταστημάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό (mastihashops υπό την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου), ενώ παράγονται μια σειρά αγαθών, μεταξύ των οποίων και καλλυντικά (Galani-Moutafi V., 2004)¹⁷⁷. Στο νησί επίσης έχει δημιουργηθεί Μουσείο Μαστίχας και το προϊόν έχει ενταχθεί από το 2014 στην «Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ανθρωπότητας» από την UNESCO¹⁷⁸, ενώ σχετικά διοργανώνονται εκδηλώσεις και «Φεστιβάλ Μαστίχας». Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2022, η Χίος χάρις το ΠΟΠ προϊόν της έχει αναπτύξει γαστρονομικό τουρισμό, καθώς το καλό φαγητό λειτουργεί ως πρόκριμα, προκειμένου ένας προορισμός να θεωρείται ποιοτικός και εξ αυτού απορρέουν τα περισσότερα έσοδα του τουρισμού. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, σε ερώτηση για τα ενδεδειγμένα μέτρα πολιτικής για την προώθηση αυτού του είδους τουρισμού, η «ενίσχυση της ταυτότητας της Χίου με έμφαση στη μαστίχα» ήταν η πρώτη απάντηση με 87,6% (Poulaki P., Theocharis N., Lagos D., 2022, σελ. 85)¹⁷⁹.

Η Μαστίχα Χίου αποτελεί αναλογικά από τα πλέον γνωστά εξαγωγίμα προϊόντα της χώρας μας, με παγκόσμιο κοινό που εκτείνεται σε μεγάλο εύρος, όπως τις ΗΠΑ, πολλές χώρες του ισλαμικού κόσμου, αλλά και την Ευρώπη. Η δε παραγωγή της παρουσιάζει σταθερή άνοδο, αυξηθείσα ενδεικτικά κατά ποσοστό 22% μεταξύ 2018-2019 που αντιστοιχεί σε 33 τόνους επιπλέον παραγωγής. Μάλιστα, τα κέρδη του 2019 ήταν τέτοια που, παρά τις συνέπειες της πανδημίας covid-19, επέτρεψαν στην Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου να διανείμει στα μέλη της μερίσματα ύψους 1,7 εκατομμυρίων ευρώ, που αντιστοιχούν σε πρόσθετη τιμή 10 ευρώ ανά κιλό παραγωγής¹⁸⁰.

¹⁷⁷ Galani-Moutafi V. (2004), A Regionally Distinctive Product and the Construction of Place Identity: The Case of Chios Mastiha, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Vol. 15, No. 1, σελ. 19-38.

¹⁷⁸ UNESCO, *Know-how of cultivating mastic on the island of Chios*, Διαθέσιμο στο: <https://ich.unesco.org/en/RL/know-how-of-cultivating-mastic-on-the-island-of-chios-00993>

¹⁷⁹ Poulaki P., Theocharis N., Lagos D. (2022), Mastiha as a Key Lever of Gastronomic Development in Chios Island of Greece, *Journal of Hospitality & Tourism*, Vol. 20, No 2, σελ. 71-90.

¹⁸⁰ «Να αναγράψουν τη Μαστίχα Χίου που προελαύνει εμπορικά προσπαθούν οι Τούρκοι», Αγρότυπος, 03.07.2020, Διαθέσιμο στο: <https://www.agrotypos.gr/kalliergeies/all-es-kalliergeies/na-antigrapsoun-ti-masticha-chiou-pou-proelavnei-emporika>

Κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης προστασίας της Μαστίχας Χίου και σύμφωνα με αυτή, υπήρχαν στο νησί 20 συναφείς συνεταιρισμοί που αριθμούσαν 7.200 μέλη, η μέση παραγωγή κατ' έτος ανερχόταν σε 150 τόνους και ο αριθμός των δένδρων ξεπερνούσε το 1986 τα 2 εκατομμύρια (βλ. αίτηση κατοχύρωσης μαστίχας)¹⁸¹. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών, ενώ η παραγωγή του προϊόντος την τελευταία τριαντακονταετία κυμαινόταν στους 120-150 τόνους, πλέον παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη και ανήλθε το 2020 στους 180 τόνους, το 2021 στους 216 και το 2022 στους 215 τόνους. Η Χίος αριθμεί σήμερα περί τους 4.500 μαστιχοπαραγωγούς και 1,2 εκατομμύρια μαστιχόδενδρα. Ποσοστό 85% της μαστίχας και των παραγώγων της εξάγεται, με τη ζήτηση να υπερβαίνει την παραγωγή και να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της τιμής του προϊόντος. Η παραγωγή δε έχει προσελκύσει την επιστροφή και πολλών νέων ανθρώπων στο νησί, με αποτέλεσμα -πέραν της οικονομικής- και τη δημογραφική ανάπτυξη¹⁸².

3.3.3. Parmigiano Reggiano

Το Parmigiano Reggiano αποτελεί ένα από τα διασημότερα ιταλικά τυρία ΠΟΠ. Καταχωρήθηκε ως τέτοιο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 21 Ιουνίου 1996 με αρ. PDO-IT-0016¹⁸³. Πρόκειται για σκληρό τυρί από αγελαδινό γάλα, βραδείας ωρίμανσης, που παρασκευάζεται στις επαρχίες Πάρμας, Reggio Emilia, Modena και των όμορων δήμων των επαρχιών της Μάντοβα και της Μπολόνια¹⁸⁴.

Η προστασία της ως ΠΟΠ έχει αποτελέσει και αυτή αντικείμενο δικαστικής διαμάχης, καθώς αν και η προστατευόμενη ονομασία της είναι Parmigiano Reggiano, είναι ευρέως γνωστή και ως «parmesan/παρμεζάνα». Ιδίως, στην υπόθεση C-132/05 εξετάστηκε το ζήτημα που είχε ανακύψει, καθώς στο εμπόριο κυκλοφορούσε τυρί με το όνομα «parmesan», το οποίο σύμφωνα με τη Γερμανία προέρχεται μεν από την Πάρμα, ωστόσο έχει καταστεί κοινό χαρακτηρίζοντας

¹⁸¹ ο.π.

¹⁸² HuffPost News, "Χίος: Μαστίχα ή αλλιώς «λευκός χρυσός»", Δημοσιεύθηκε στις 08.10.2022, Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/entry/chios-masticha-e-allios-leekos-chresos_gr_634146c1e4b04cf8f36dfa29

¹⁸³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ

¹⁸⁴ Περίληψη Καταχώρισης ΠΟΠ Parmigiano Reggiano, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/eambrosia-public-api/api/v1/attachments/61847>

εν γένει σκληρά τυριά που προορίζονται για τρίψιμο και δεν προσβάλλει την προστασία του κατοχυρωμένου ΠΟΠ Parmigiano Reggiano (Ribeiro de Almeida AI & Carls S, 2021, σελ. 450)¹⁸⁵. Η Επιτροπή υποστήριξε ότι η λέξη «Parmesan» συνιστά μετάφραση του «Parmigiano Reggiano». Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι σε κάθε περίπτωση αποτελεί υπαινιγμό στο ΠΟΠ και η χρήση του είναι απαγορευμένη, έκρινε ωστόσο ότι μόνο αρμόδιο για τον έλεγχο της τήρησης των προδιαγραφών του ΠΟΠ είναι το κράτος προέλευσης (εν προκειμένω η Ιταλία), χωρίς να υφίσταται αντίστοιχη υποχρέωση για τα λοιπά κράτη μέλη (ΔΕΕ, C-132/05)¹⁸⁶.

Η ιστορία του προϊόντος ξεκινά από το μεσαίωνα και τους Βενεδικτίνους μοναχούς, ενώ και το όνομά του αποτελεί απόδοση των δύο κύριων περιοχών καταγωγής του (Parma και Reggio Emilia). Σχετικά με το προϊόν έχει συσταθεί ειδική Κοινοπραξία (*Consorzio del Formaggio Parmigiano Reggiano*), που επιθεωρεί τις «ρόδες παρμεζάνας» και σφραγίζει κάθε μία από αυτές εφόσον πληρούν τις προδιαγραφές, εγγυώμενο έτσι την ποιότητά τους. Το Parmigiano Reggiano είναι στενότατα συνδεδεμένο με την ιταλική κουζίνα και τη χώρα εν γένει, στην οποία παραπέμπει συνειρμικά. Ως στοιχείο δε της γαστρονομικής της κουλτούρας συμβάλει σημαντικά στην παγκόσμια φήμη της, που αποτελεί έναν ακόμη «πρεσβευτή» της γείτονος και παράγοντα προσέλκυσης τουριστών. Αποτελεί, επίσης, σημαντική πηγή πλούτου, γεγονός που -μαζί και με άλλους οικονομικούς παράγοντες- αντικατοπτρίζεται στην ανάπτυξη των περιοχών παραγωγής. Σύμφωνα με έκθεση του OECD, η Emilia-Romagna αποτελεί μία από τις πλουσιότερες και πιο ανεπτυγμένες περιοχές της ΕΕ, με το μέσο εισόδημα των κατοίκων της να υπερβαίνει κατά πολύ τον ιταλικό μέσο όρο (OECD, 2022)¹⁸⁷. Στο μεταξύ, η «παρμεζάνα» συνεχίζει να την ανοδική της πορεία. Μετά από ένα επιτυχημένο 2021, με καταναλωτικό κύκλο εργασιών 2,7 δισεκατομμυρίων ευρώ, το 2022 η Κοινοπραξία κατέγραψε αύξηση 2,9% στις συνολικές πωλήσεις (95.079 έναντι 92.366 τόνων) συγκριτικά με το πρώτο 9μηνο του 2021 και

¹⁸⁵ Ribeiro de Almeida AI & Carls S. (2021), *The Criteria to Qualify a Geographical Term as Generic: Are We Moving from a European to a US Perspective?*, *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 52, σελ. 444-467.

¹⁸⁶ Case C-132/05, Judgment – 26.02.2008 – Commission vs Germany, Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-132/05>

¹⁸⁷ OECD, 2022, *Culture and the creative economy in Emilia-Romagna, Italy*, Διαθέσιμο στο: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/841f1338-en.pdf?expires=1680050845&id=id&accname=guest&checksum=4179E6961D4E6FC2099046E14D22610E>

αύξηση 1,3% στον όγκο εξαγωγών (43.887 έναντι 43.331 τόνων)¹⁸⁸. Είναι χαρακτηριστικό της αξίας του προϊόντος ότι από το 1953 λειτουργεί τοπική τράπεζα, η Credito Emiliano, η οποία αντιμετωπίζει τα κεφάλια του Parmigiano Reggiano «ωςάν χρυσό» αφού τα δέχεται ως εξασφάλιση για παροχή δανείων προς τοπικές επιχειρήσεις, διαθέτοντας για το σκοπό αυτό ειδικά κλιματιζόμενους χώρους φύλαξης και ωρίμανσης του τυριού (Forbes, 2015)¹⁸⁹.

¹⁸⁸ CONSORZIO DEL FORMAGGIO PARMIGIANO REGGIANO, *The Parmigiano Reggiano Consortium announces favourable results in the first nine months of 2022*, 19.10.2022, Διαθέσιμο στο: <https://www.parmigianoreggiano.com/news/parmigiano-reggiano-results-first-nine-months-2022/>

¹⁸⁹ FORBES, *A Bank that accepts Parmesan as collateral: The Cheese stands a loan*, Δημοσιεύθηκε την 01.07.2015, Διαθέσιμο στο: <https://www.forbes.com/sites/hbsworkingknowledge/2015/07/01/a-bank-that-accepts-parmesan-as-collateral-the-cheese-stands-a-loan/>

Συμπεράσματα

Στο πέρασμα των αιώνων πολλοί τόποι έχουν αναπτύξει ιδιαίτερη τεχνογνωσία και παραδοσιακούς τρόπους παραγωγής, αλλά και έχουν διαμορφώσει ιδιαιτερότητα και ειδική φήμη για τα προϊόντα τους. Κάποιοι από αυτούς παράγουν αγαθά μοναδικά που χαρακτηρίζουν και χαρακτηρίζονται από την περιοχή καταγωγής τους. Η προέλευση των προϊόντων και δη αυτών που παράγονται άμεσα ή έμμεσα από τη γεωργία και την κτηνοτροφία, δίνει πληροφορίες για την ποιότητα και τις ιδιότητές τους, καθώς και περί της μεθόδου παραγωγής τους. Κατά τον τρόπο αυτό διαφοροποιεί τα προϊόντα προσδίδοντας συγκριτικό πλεονέκτημα στους τοπικούς παραγωγούς και ταυτόχρονα επικουρεί τους καταναλωτές στις επιλογές τους. Το διττό πλεονέκτημα αυτό αποτελεί, όμως, και κίνητρο παραπλάνησης, ήτοι εμφάνισης προϊόντων ως προερχομένων από τόπο από τον οποίο δεν παρήχθησαν αληθώς, προς βλάβη τόσο των τοπικών παραγωγών όσο και των καταναλωτών. Η σημασία των *γεωγραφικών ενδείξεων* (ΓΕ), ήτοι των σημάνσεων/διακρίσεων που συνδέουν τα προϊόντα με τον ειδικό τόπο παραγωγής τους, είναι ο λόγος που αυτές χρησιμοποιήθηκαν ήδη από την αρχαιότητα. Οι ΓΕ δεν είναι ανακάλυψη της σύγχρονης εποχής, παρά μόνο τυποποιήθηκαν και θεσμοθετήθηκαν λόγω της σημασίας τους στο εμπόριο και δη υπό την σημερινή παγκοσμιοποιημένη μορφή του.

Στον αντίποδα της ανάγκης διασφάλισης των ΓΕ δεν έλειψε στο παρελθόν ο αντίλογος οικονομολόγων που θεωρούσαν ότι οι ΓΕ συνδέονται με επιζήμια για την οικονομία μονοπώλια και ότι περιορίζουν την καινοτομία και την πρωτοτυπία (Teil G., 2020, σελ. 65)¹⁹⁰. Η πραγματικότητα, ωστόσο, έχει αποδείξει πλέον αναμφίβολα την συμβολή των ΓΕ τόσο στην ενδυνάμωση της οικονομίας, όσο και στη διάσωση της ποικιλομορφίας των αγαθών. Σχετικώς, πλέον οι ΓΕ, πέραν της πρώτιστης σημασίας τους στο εμπόριο, έχουν αναδειχθεί και σε μέσο προώθησης της βιώσιμης γεωργίας και των φιλικών προς το περιβάλλον τρόπων παραγωγής, αλλά και ως παράγοντας διασφάλισης φυσικών πρώτων υλών και υγιεινού τρόπου διατροφής. Ιδίως σε επίπεδο ΕΕ, τούτα επισημαίνονται τόσο στο πλαίσιο της ΚΓΠ, όσο και σε αυτό της *Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας* και της στρατηγικής «*Από το αγρόκτημα στο πιάτο*».

¹⁹⁰ Teil G. (2020), *Καταστήστε το Βουνό υπολογίσιμο: Σήματα ποιότητας και εσωτερικοποίηση της αξίας των προϊόντων*, σε Γούσιος Δ., Γάκη Δ., Garnier A., Legin F. (Επιμ.), *Ορεινές περιοχές μεγάλων μεσογειακών νήσων. Ευρωπαϊκές προκλήσεις, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και τοπικοί μηχανισμοί - Ευρωπαϊκό Συνέδριο Τροόδους - Κύπρος, 28-31 Ιανουάριος 2020*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σελ. 65

Στην παρούσα εργασία παρουσιάστηκε το συναφές με τις ΓΕ νομοθετικό πλαίσιο και τα συστήματα ποιότητας που έχουν αναπτυχθεί, ιδίως σε επίπεδο Ένωσης, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο οι στόχοι της νομοθέτησης περί των ΓΕ έχουν επιτευχθεί, ώστε η προβλεπόμενη κατοχύρωση και προστασία τους να αντανακλά σε οφέλη στην πραγματική ζωή και οικονομία και πώς αυτά αναλύονται και θα μπορούσαν να προωθηθούν περαιτέρω.

Διαπιστώθηκε ότι συνυπάρχουν κανόνες που ρυθμίζουν τη χρήση και την προστασία των ΓΕ σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο. Κοινή βάση της νομοθεσίας αποτελεί η παραδοχή πως πρόκειται για διανοητική ιδιοκτησία των παραγωγών εκάστου τόπου, αντίστοιχη με των εμπορικών σημάτων, αλλά συλλογική. Ως τέτοια και προς αποτροπή καταχρήσεων που προσβάλλουν τα συμφέροντα παραγωγών και καταναλωτών και νοθεύουν τον ανταγωνισμό, έχει ανακύψει η ανάγκη προστασίας των ΓΕ με συντονισμό των κρατών, ήτοι με κανόνες υπερεθνικής ισχύος που θα τις διασφαλίζουν στις εξαγωγές. Από την Σύμβαση των Παρισίων και ως τη συμφωνία TRIPS, αλλά και με πλήθος διακρατικές συμφωνίες και κυρίως σε κοινοτικό επίπεδο έχουν θεσμοθετηθεί συστήματα ποιότητας που στόχο έχουν την κατοχύρωση των ΓΕ.

Αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο προέκυψε ότι αυτό έχει εμβαθύνει, είναι προωθημένο και συνεκτικό (Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού, 2022, σελ. 6)¹⁹¹. Οποσδήποτε, η υπερεθνική νομοθεσία, είναι αποτέλεσμα συμβιβασμών μεταξύ των κρατών. Ως εκ τούτου, η προστασία είναι πράγματι ατελής και συχνά προκύπτουν διενέξεις και πλευρές των οποίων τα συμφέροντα δεν εξυπηρετούνται. Πάντως, υπάρχει σύγκλιση στους στόχους όλων των ρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα και παρέχονται νομικά εργαλεία που δεν αντιφάσκουν και επιβάλλουν παρόμοιες υποχρεώσεις στους εμπλεκόμενους (Παπαγεωργίου Δ., 2021, σελ. 174)¹⁹². Η διασφάλιση των ΓΕ και η διεύρυνση των συναφών συμφωνιών είναι κοινή στόχευση και πλέον κάθε διαπραγμάτευση για σύναψη συμφωνίας για το εμπόριο σε υπερεθνικό επίπεδο περιλαμβάνει διατάξεις για τις ΓΕ.

Οι στόχοι της νομοθεσίας έχουν εν πολλοίς επιτευχθεί αποτελεσματικά και αυτή κρίνεται αποδοτική ως προς τα οφέλη που συνεπάγεται. Η δαπάνη που προκαλεί στα εθνικά δημόσια

¹⁹¹ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD), Διαθέσιμη στο [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R(01)&from=EL)

¹⁹² Παπαγεωργίου Δ. (2021), *Η Διεθνής Προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

είναι σχετικά μικρή, ωστόσο στην περαιτέρω βελτίωση του καθεστώτος θα συνέβαλε η απλοποίηση των διαδικασιών και η επίσπευσή τους (Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού, 2022, σελ. 6)¹⁹³, καθώς παρατηρείται ότι ο χρόνος που απαιτείται από την υποβολή αίτησης έως την καταχώριση των ΓΕ είναι μακρός και επιβραδύνεται έτι περαιτέρω από τις προβαλλόμενες αιτιάσεις των χωρών που θεωρούν ότι θίγονται. Πάντως, η νομοθεσία για τις ΓΕ παρουσιάζει συνάφεια προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς και συμπορεύεται παρεμπιπτόντως με το νομοθετικό πλαίσιο και τους στόχους της προστασίας του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, διαπιστώνονται αδύναμα σημεία ως προς την εφαρμογή της νομοθεσίας. Τα κράτη διακίνησης δεν έχουν υποχρέωση ελέγχου τήρησης των προδιαγραφών των προϊόντων, αρμοδιότητα που ανήκει αποκλειστικά στο κράτος προέλευσης (ΔΕΕ, C-132/05)¹⁹⁴, ώστε προκύπτει σχετική αδυναμία διεξαγωγής ελέγχων εκτός της επικρατείας του. Επιπλέον, ο αριθμός των καταχωρημένων ΕΠΠΠ είναι μικρός, γεγονός που οφείλεται στο περιορισμένο εύρος προστασίας τους, παράλληλα με την ελλιπή ενημέρωση και το άρα το μειωμένο ενδιαφέρον των εμπλεκομένων. Ειδικώς ως προς τα ΕΠΠΠ, η διαδικασία αναγνώρισης είναι χρονοβόρα και πολυδαίδαλη (Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού, 2022, σελ. 10)¹⁹⁵.

Αποδείχθηκε, περαιτέρω, μέσα από συναφείς έρευνες και μελέτη περιπτώσεων, ότι η προστασία των ΓΕ έχει συντελέσει όντως στον πολλαπλασιασμό του θετικού αντικτύπου τους για τους παραγωγούς, τους καταναλωτές, την τοπική ανάπτυξη, την οικονομία και το περιβάλλον, φυσικό και πολιτιστικό. Η καταχώρισή τους προσιδιάζει στην κατοχύρωση των εμπορικών σημάτων και επιτρέπει στις ΓΕ να επιτελούν αντίστοιχη λειτουργία branding και marketing για τα προϊόντα και να τους προσδίδουν υπεραξία. Και μόνον η σήμανση ΠΟΠ/ΠΓΕ συνιστά ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τους παραγωγούς τους και λειτουργεί διαφημιστικά για τα αγαθά που τις φέρουν. Τούτο αντικατοπτρίζεται στην αύξηση των τιμών πώλησής τους και του όγκου των εξαγωγών. Κατ' αποτέλεσμα επαυξάνεται ουσιωδώς το εισόδημα των παραγωγών και αντισταθμίζεται το κόστος της παραγωγής. Παρέχεται κίνητρο για την ενασχόληση με τα εν λόγω προϊόντα και ως εκ τούτου δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και

¹⁹³ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD), ο.π.

¹⁹⁴ Case C-132/05, Judgment – 26.02.2008 – Commission vs Germany, Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-132/05>

¹⁹⁵ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD), ο.π.

ενθαρρύνεται η παραμονή/επιστροφή στην ύπαιθρο, στην ανάπτυξη της οποίας συμβάλουν ποικιλοτρόπως.

Οι ΓΕ συνυφαίνονται με την ιστορία και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην διάσωση προϊόντων, τοπικής τεχνογνωσίας και της ίδιας της παράδοσης, της ποικιλομορφίας και της διαφορετικότητας. Η κατοχύρωσή τους προστατεύει τις ΓΕ από το να καταστούν γενικές και να απωλέσουν τη μοναδική σύνδεσή τους με τον τόπο τους. Ταυτόχρονα, μέσω των ελέγχων που επιβάλλει τις έχει μετατρέψει σταδιακά σε συνώνυμα της ποιότητας και του υγιεινού τρόπου ζωής και σε σημείο αναφοράς για το αγοραστικό κοινό. Τα αγαθά ΠΟΠ/ΠΓΕ συχνά συνδέονται με μια ολοκληρωμένη εμπειρία γεύσης και γνώσης και έχουν χαρακτηρίσει την υψηλή γαστρονομία και τις εθνικές κουζίνες στις μέρες μας. Αντανακλούν την αναγνωρισιμότητά τους στον ίδιο τον τόπο και προάγουν τον τουρισμό, αποφέροντας κέρδη και ανάπτυξη για τις τοπικές οικονομίες και την εν γένει οικονομία. Άλλωστε, στην οικονομία συμβάλλουν πρωτίστως χάρις την αύξηση των πωλήσεων και των εξαγωγών που προκαλούν. Εξ ου και είναι συνήθεις αντιδικίες κρατών που αφορούν τα προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ ακριβώς λόγω των συμφερόντων που εξαρτώνται από αυτά. Περαιτέρω, η σήμανση των ΓΕ και οι έλεγχοι αποτρέπουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό και παρέχουν στο καταναλωτικό κοινό ασφάλεια και πληροφόρηση, ενώ το προστατεύουν από απομιμήσεις. Το δε ευρύ κοινό επωφελείται και μέσω της ενθάρρυνσης της βιώσιμης γεωργίας, των φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων και της προστασίας των φυσικών πόρων.

Τέλος, μέσα από τα εκτεθέντα στην παρούσα εργασία, αναδεικνύονται τρόποι περαιτέρω προώθησης του οφέλους για και από τα ΠΟΠ/ΠΓΕ προϊόντα. Η νομοθεσία για τις ΓΕ δέον να συνοδεύεται από πολιτική στήριξης της γεωργίας και των παραγωγών, ώστε να διατηρήσουν τους παραδοσιακούς τρόπους παραγωγής. Θετικά θα συμβάλλουν, επίσης, μέτρα ενθάρρυνσης της οργάνωσης των παραγωγών σε συλλογικούς σχηματισμούς (Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού, 2022, σελ. 10)¹⁹⁶. Ουσιώδης είναι κυρίως η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών περί του νοήματος των σημάτων ποιότητας, προκειμένου να εξοικειωθούν περισσότερο και να τα επιλέγουν (Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., 2003, σελ. 1368)¹⁹⁷. Αντίστοιχα, όμως, απαιτούνται αυξημένοι έλεγχοι και εκπαίδευση, ώστε οι παραγωγοί να εμπεδώσουν ότι το όφελος από την τήρηση των προδιαγραφών των ΠΟΠ είναι πολλαπλάσιο από το τυχόν

¹⁹⁶ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD), ο.π.

¹⁹⁷ Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., (2003), Quality labels as a marketing advantage The case of the "PDO Zagora" apples in the Greek market, *European Journal of Marketing*, Vol. 37 No. 10, σελ. 1352-1353.

πρόσκαιρο κέρδος της παραβίασής τους. Τα ΠΟΠ και ΠΓΕ πρέπει να αντιμετωπίζονται σε εγχώριο επίπεδο ως εθνικό κεφάλαιο. Στην ίδια κατεύθυνση, καμπάνιες, κοινοτικές και εθνικές, μπορούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη, συνδέοντας τα συναφή προϊόντα με τον τουρισμό (αγροτουρισμός, επισκεψιμότητα μονάδων και γαστρονομικός τουρισμός), τον υγιεινό τρόπο ζωής και την κουλτούρα. Εν τέλει, απαιτούνται επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό των δομών παραγωγής (Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., 2018, σελ. 203)¹⁹⁸.

¹⁹⁸ Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., *ΠΟΠ/ΠΓΕ αγροτρόφιμα και περιφερειακή ανάπτυξη: Μια εμπειρική διερεύνηση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Εισήγηση, 20ο Συνέδριο Συνδέσμου Περιφερειολόγων, Αθήνα, 2018.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Γεωργόπουλος Ι. (2022), *Συλλογικά Σήματα*, σε Ρόκας Ν. (Επίμ.), *Δίκαιο Σημάτων*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 1269.
- Κίζος Αθ. (2018), *Ανάπτυξη της Υπαίθρου: έννοιες, πρακτικές και πολιτικές*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Λιακόπουλος Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας.
- Μαρίνος Μ.-Θ. (2016), *Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων*, Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν.Σάκκουλας.
- Μαρκοπούλου Δ. & Παπακωνσταντίνου Ευαγ. (2016), *Νόμος 4072/2012 περί Σημάτων (άρθρα 121επ) Κατ' άρθρον ερμηνεία*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Παπαγεωργίου Δ. (2021), *Η Διεθνής Προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ρόκας Ν. (2022), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία & Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ρόκας Ν. (1996), *Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 140
- Στεφάνου Κ., Κόδος Χρ. (Επιμ.) (2008), *Τυποποίηση - Πιστοποίηση, Οικολογική Σήμανση & Διεθνές Εμπόριο*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 154.
- Teil G. (2020), *Καταστήστε το Βουνό υπολογίσιμο: Σήματα ποιότητας και εσωτερικοποίηση της αζίας των προϊόντων*, σε Γούσιος Δ., Γάκη Δ., Garnier A., Lerin F. (Επιμ.), *Ορεινές περιοχές μεγάλων μεσογειακών νήσων. Ευρωπαϊκές προκλήσεις, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και τοπικοί μηχανισμοί - Ευρωπαϊκό Συνέδριο Τροόδους - Κύπρος, 28-31 Ιανουάριος 2020*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σελ. 65.

- Χρυσάνθης Χρ. (2020), *Το Νέο Δίκαιο των Εμπορικών Σημάτων (Ν. 4679/2020)*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 34.

Ξενόγλωσση

- Colman T. (2008), *Wine Politics: How Governments, Environmentalists, Mobsters, and Critics Influence the Wines We Drink*, University of California Press.
- Lukacs P. (2013), *Inventing Wine: A New History of One of the World's Most Ancient Pleasures: A New History of One of the World's Most Ancient Pleasures*, Νέα Υόρκη-Λονδίνο: Εκδόσεις W.W. Norton.

Αρθρογραφία

Ελληνική

- Αποστολόπουλος Χ. (2005), Η προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων στην Ελλάδα και η ανάγκη ενίσχυσής της βάσει των κοινοτικών επιταγών, *ΔΕΕ 12/2005*, σελ. 1274.
- Γεωργοπούλου Π., *Σήματα & Γεωγραφικές Ενδείξεις - Πρακτική του Ελληνικού Γραφείου Σημάτων*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.
- Ζαφείρη Ελ. (2018), Η διαφορά εμπορικού σήματος και Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ - Η CETA και οι επιπτώσεις της στις ΠΟΠ/ΠΓΕ της Ελλάδας, *ΔΕΕ 2/2018*, σελ. 178επ.
- Λυκούδης Ζ., Φώης Χρ.-Θ. & Αποστολόπουλος Κ., *ΠΟΠ/ΠΓΕ αγροτρόφιμα και περιφερειακή ανάπτυξη: Μια εμπειρική διερεύνηση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Εισήγηση, 20^ο Συνέδριο Συνδέσμου Περιφερειολόγων, Αθήνα, 2018.
- Μανανά Σ., *Γεωγραφικές ενδείξεις και εμπορικά σήματα*, Εισήγηση, Θεσσαλονίκη 2018.
- Μανανά Σ., *Ευκαιρίες & προοπτικές των προϊόντων με ΠΟΠ/ΠΓΕ στον κλάδο της τυροκομίας*, Εισήγηση, 11η Έκθεση Ζωοτεχνίας, Θεσσαλονίκη 2019.

- Χρυσάνθης Χρ. (2020), *Το Νέο Δίκαιο των Εμπορικών Σημάτων (Ν. 4679/2020)*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 34.

Ξενόγλωσση

- Blakeney M. (2007), Trademarks and Geographical Indications, *EC-ASEAN Intellectual Property Rights Co-operation Programme (ECAP II)*, σελ. 52.
- Castellucci F. (2003), Geographical Indications: The Italian scenario for the wine sector, *Worldwide Symposium of WIPO on Geographical Indications*, σελ. 2.
- Curzi D., Huymans M. (2021), The Impact of Protecting EU Geographical Indications in Trade Agreements, *American Journal of Agricultural Economics*, σελ. 4.
- Fotopoulos Chr., Krystallis Ath., (2003), Quality labels as a marketing advantage The case of the “PDO Zagora” apples in the Greek market, *European Journal of Marketing*, Vol. 37 No. 10, σελ. 1350-1374.
- Galani-Moutafi V. (2004), A Regionally Distinctive Product and the Construction of Place Identity: The Case of Chios Mastiha, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Vol. 15, No. 1, σελ. 19-38.
- Gervais D. (2010) «Reinventing Lisbon: The Case for a Protocol to the Lisbon Agreement (Geographical Indications)», *Chicago Journal of International Law*, 11, σελ. 79.
- Poulaki P., Theocharis N., Lagos D. (2022), Mastiha as a Key Lever of Gastronomic Development in Chios Island of Greece, *Journal of Hospitality & Tourism*, Vol. 20, No 2, σελ. 71-90.
- Ribeiro de Almeida Al & Carls S. (2021), The Criteria to Qualify a Geographical Term as Generic: Are We Moving from a European to a US Perspective?, *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 52, σελ. 444-467.
- Stanciu S., Popescu G., Peț El, Dumitrescu C. (2020), Evolution of geographical indications in European Union based on eAmbrosia, *Scientific Papers: Management, Economic Engineering in Agriculture & Rural Development*, Vol. 20 Issue 4, σελ. 501-506.

Νομοθεσία

- Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης Κανονισμού (ΕΕ) 2022/0089 (COD), Διαθέσιμη στο: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0134R(01)&from=EL)
- Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151&from=en>
- Κανονισμός (ΕΕ) 555/2008, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0555&from=en>
- Κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1306&from=en>
- Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=EN>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2018/273, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0273&from=en>
- Κανονισμός (ΕΕ) 251/2014, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0251&from=en>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2019/787, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0787&from=EN>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1235, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1235&from=EN>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1236, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1236&from=EN>
- Κανονισμός (ΕΕ) 228/2013, Διαθέσιμος στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0228&from=en>
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 123/97 της Επιτροπής της 23ης Ιανουαρίου 1997, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31997R0123>

- Ν. 4679/2020 περί Εμπορικών Σημάτων (ΦΕΚ Α' 71/20.03.2020)
- Ν. 146/1914 περί αθεμίτου ανταγωνισμού
- Ν. 2251/1994 περί προστασίας καταναλωτών
- Ν. 4072/2012, άρθρο 184
- ΥΑ 67382/04.12.2014 (ΦΕΚ Β' 3356/15-12-2014)
- ΥΑ 313025/ Β' 8/16.02.1994, ΦΕΚ Β' 8/11.01.1994
- Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Διαθέσιμο στο: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm
- Convention Internationale de Stresa, <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/504649>
- EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA), Διαθέσιμο στο: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/canada/eu-canada-agreement_en
- Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Διαθέσιμο στο: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/287556>
- Summary of the Geneva Act of the Lisbon Agreement, Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/lisbon/summary_lisbon-geneva.html
- Summary of the Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration (1958), Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/lisbon/summary_lisbon.html#:~:text=The%20Lisbon%20Agreement%20provides%20for,essentially%20to%20the%20geographic%20environment%2C
- Summary of the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks (1891) and the Protocol Relating to that Agreement (1989), Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/treaties/en/registration/madrid/summary_madrid_marks.html

Διαδικτυακοί Τόποι

- Γαλλικό Ινστιτούτο Προέλευσης & Ποιότητας, [Histoire et bibliographie SIQO \(inao.gouv.fr\)](http://inao.gouv.fr)
- Διαπραγματεύσεις Γύρου Ντόχα - Ενδιάμεση Συμφωνία, Ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Διαθέσιμο στο: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/POE2.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κοινή Γεωργική Πολιτική*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία*, Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»*, https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Γεωγραφικές ενδείξεις και συστήματα ποιότητας*, https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el#aims
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Geographical indications registers*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-registers_en
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *eAmbrosia - Μητρώο Γεωγραφικών Ενδείξεων της ΕΕ*, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Geographical indications for food, wine and spirit drinks now available on new public database*, Διαθέσιμο στο: https://agriculture.ec.europa.eu/news/geographical-indications-food-wine-and-spirit-drinks-now-available-new-public-database-2020-01-10_en
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *eAmbrosia - Traditional Terms*, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tdt>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *eAmbrosia - Traditional Specialities Guaranteed*, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tsg>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/100/outermost-regions-ors->
- Ο Γύρος της Ντόχα και η γεωργία, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/112/%CE%BF-%CE%B3%CF%85%CF%81%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1>
- EUIPO, *GIview μητρώο*, Διαθέσιμο στο: <https://www.tmdn.org/giview/>
- Doha Declaration, Διαθέσιμο στο: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/ddec_e.pdf
- Lisbon System, WIPO, Διαθέσιμο στο: <https://www.wipo.int/lisbon/en/#:~:text=The%20Lisbon%20System%20is%20a,and%20one%20set%20of%20fees.>
- Members of the Madrid Union, WIPO, <https://www.wipo.int/madrid/en/members>
- Paris Convention, Contracting Parties, Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?start_year=ANY&end_year=ANY&search_what=C&code=ALL&treaty_id=2

Λοιπές Πηγές

- Αγρότυπος, «*Να αντιγράψουν τη Μαστίχα Χίου που προελαύνει εμπορικά προσπαθούν οι Τούρκοι*», Δημοσιεύθηκε στις 03.07.2020, Διαθέσιμο στο: <https://www.agrotypos.gr/kalliergeies/all-es-kalliergeies/na-antigrapsoun-ti-masticha-chiou-pou-proelavnei-emporika>
- Αίτηση κατοχύρωσης Μαστίχας Χίου (τρόφιμο), Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/eambrosia-public-api/api/v1/attachments/59956>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 191 εκατ. ευρώ για την προώθηση των γεωργικών προϊόντων διατροφής, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_18_6404
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γεωγραφικές ενδείξεις - ένας ευρωπαϊκός θησαυρός ύψους 75 δισ. ευρώ, Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_683
- Μιχαλόπουλος Σ., *Greeks fear they will lose their 'white gold' with CETA*, Δημοσιεύθηκε στις 28 Ιουλίου 2017 στο Euractiv, Διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/greeks-fear-they-will-lose-their-white-gold-with-ceta/>
- Μπόχτη Γ., *Η φέτα μετά τη CETA: Τα ΝΑΙ και τα ΟΧΙ της Ελλάδας*, Δημοσιεύθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2017 στο ypaithros.gr, Διαθέσιμο στο <https://www.ypaithros.gr/i-feta-meta-ti-ceta-ta-nai-kai-ta-oxi-tis-elladas/>
- Περίληψη Καταχώρισης ΠΟΠ Parmigiano Regiano, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/eambrosia-public-api/api/v1/attachments/61847>
- Πρόταση Γενικού Εισαγγελέα στις υποθέσεις 465/02 & 466/02, Πρόταση 174, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62002CC0465&from=PL>
- Τεχνικός Φάκελος για την ΠΓΕ «Μαστίχα Χίου» (λικέρ), Διαθέσιμος στο: <https://ec.europa.eu/geographical-indications-register/eambrosia-public-api/api/v1/attachments/42296>
- CAPITAL.gr, *La Farm: Η απόφαση του Εφετείου για την πολύκροτη υπόθεση της φέτας*, Δημοσιεύθηκε στις 21.09.2022, Διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3659338/la-farm-i-apofasi-tou-efeteiou-gia-tin-polukroti-upothesi-tis-fetas>
- Case C-132/05 - Judgment 26.02.2008 - Commission v Germany, Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-132/05>
- Case C-159/20, Judgment - 14/07/2022 - Commission vs Denmark (AOP Feta), Διαθέσιμη στο: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-159/20>

- Cases 465/02 & 466/02 - Judgment - 25/10/2005- Germany & Denmark vs Commission (Feta), Διαθέσιμη στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62002CJ0465&from=GA>
- CONSORZIO DEL FORMAGGIO PARMIGIANO REGGIANO, *The Parmigiano Reggiano Consortium announces favourable results in the first nine months of 2022*, 19.10.2022, Διαθέσιμο στο: <https://www.parmigianoreggiano.com/news/parmigiano-reggiano-results-first-nine-months-2022/>
- EUIPO, IPR-intensive industries and economic performance in the European Union, Οκτώβριος 2022, σελ. 17-18, Διαθέσιμο στο: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf
- FORBES, *A Bank that accepts Parmesan as collateral: The Cheese stands a loan*, Δημοσιεύθηκε την 01.07.2015, Διαθέσιμο στο: <https://www.forbes.com/sites/hbsworkingknowledge/2015/07/01/a-bank-that-accepts-parmesan-as-collateral-the-cheese-stands-a-loan/>
- HuffPost News, “Χίος: Μαστίχα ή αλλιώς «λευκός χρυσός»”, Δημοσιεύθηκε στις 08.10.2022, Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/entry/chios-masticha-e-allios-leekos-chresos_gr_634146c1e4b04cf8f36dfa29
- OECD, 2022, *Culture and the creative economy in Emilia-Romagna, Italy*, Διαθέσιμο στο: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/841f1338-en.pdf?expires=1680050845&id=id&accname=guest&checksum=4179E6961D4EFFC2099046E14D22610E>
- UNESCO, *Know-how of cultivating mastic on the island of Chios*, Διαθέσιμο στο: <https://ich.unesco.org/en/RL/know-how-of-cultivating-mastic-on-the-island-of-chios-00993>
- WIPO, *Protecting local products with Geographical Indications*, Διαθέσιμο στο: https://www.wipo.int/ip-outreach/en/ipday/2022/toptips/geo_indications.html